Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШИНАРА, 2 ФЕВРАЛЬ, 1980 ШУ. ● № 15 (6145). ● Мах 2 кепиг.

ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА!

19 апреле — коммунистически субботник

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДИКАЛА ЗНАК ЙОЛАШ

«Красный молот» завода берригача болхлоша чIоагIа раьза болаш тIаийцар В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIен сийна укх шера 19 апреле Еррисоюзни коммунистически субботник дара Москверча хьалха латтача предприятей коллективаша дIайолаяь инициатива. Ихьча деношнарчул дукха а дикагIа къахьега дош деннад машинашъераши. 19 апреле 170 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци арахеця декхараш тIаийцад цар. Цу даькъе паччахьалкхен дикала Знак йола продукци арахецаргья 50 эзар сома маьха.

Ленински коммунистически субботник долча дийнахьа шоаш даьккха 14 эзар сом алапи завода болхлоша иттлагIча пятилетка фонда юкъехьоргда.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

МОСКВИЧИЙ БОЛАМ ХЬАЛЛОАЦ

Субботник хулача дийнахьа эгтара лакхагIа йола къахьегама оасарле хулийтаргхилара, ихоаь материалаш дIа а йохийташ болх бергхиларах тешам луш къамаьлаш дир укх деношка москвичий болам хьаллацара хетаь Грозненски производственни швейни объединене филиалашкеи цехашкеи хиннача митингашка къамаьлаш даьчар.

Коммунистически субботнике шоаш де лерхIар къасастадеш хиннай № 1 йолча филиала коллектив а. Филиала барзкъаш тегараша шоашта декхар хьалхашка оттадир: цу дийнахьа производственни программа 110 процент кхоачашъе. Нормативни маьхашка диллача 9 эзар сома маьха продукци кийчъе лаьрхIад цу дийнахьа.

С. СОЛОМОНОВ.

Техника тоаяра терко е

ЙОККХАЧА ГОВЗАЛЦА

ИттлагIча пятилетка дихьлагIча шера беркате къахьийгар «Пригородный» совхоза механизатораша. Цар шоай низ кхо ца беш болх бир совхозо тIаийца декхараш кхоачашделга, вешта аьлча пятилетка диъ шера кхоачашъелга Iалашдара. Цу толамо лара еллаир механизатораша кхашкарча балкашта техника кийчъеш. Соахка техника кийтъяра балхаш дика чакхдахарах классин моттиг яьккхар совхозо республике, из белгалъяьккхар НГIАССР Министрий Советон облсовпрофон.

1979 шера кхашкара балхаш деш техника бехкох хьовзамаш кIезига хилар тха механизатораштa. Цудухьа лакхача хьонхамашца чакхдаьккхар цар из шу. Оахама плави 54000 га хиннача, цар аьхар 64826 га 46000 килограмм довгор кхо а деш.

Цу дерригене а йиш хилийтар совхоза коллектива 1979 шера пятилетка диъ шера кхоачашъярах рапорт дала. Диъ шера цо бехкар паччахьалкхенга 19343 тонна сом, пхе шера планагIа бокка безаш хиннар 17440 тонна мара ца хиннача. План 29600 тонна хиннача фактически дехна баьцадаараш 29673 тонна дар.

Дукхача механизаторашта ишта кхоачшайир шоай планаш а. Царна юкъе ба трактористаш А. Вилатов, Н. Янонуров, В. Алхазов, А. Тришин, шофераш В. Левда, М. Гантукиев, кхыбараш.

1979 шера аьхки йолаелар совхоза инженерно-технически служба бIаьстан юкъе де дезаргдолча балхашта техника кийчъе. Совхоза технически совето кийчйир ремонта хьакъехьара рекомендацеш, ремонт яра эшаргйола оатхалаш ханнахьа лехар, хьайра малагIа ремонт я с оаар, ремонтни балхаш узловой методагIа де лаьрхIар.

Цу даькъе чIоагIа къахьийгар машинно-тракторни парка эксплуатацена волча инженера А. Ф. Сулимова, инженера - контролера Н. Н. Сабодаша, тракторни бригада бригадира Х. Я. Несерхоева. Из бахьан долаш яшаш хиннача оатхалий кертера дакъа хьалхе а Iалашдир.

«Грозненский молочный» яхача совхоза механизаторий коллектива тIахьехам бийцачул тIехьагIа тхоай торонаш терхал а яь доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцар оаха: еррига лаьтта кийчду а хIамаш дIаюв а машинеш, 95 процент трактораши 90 процент автомобилаши 3 феврале кийча хилийта.

Уж декхараш кхоачашдара совхоза технически совето чIоагIдир трактори бригадашка техникаь ремонт ергйола звеньлаш вIашагIйоккхийта а царна лаьрхIа болхлой комитетаца, цхьана материальни а моральна а поощрене гIулакхаш белгалдоахийта а.

Къаьстта теркам тIабахийтар технически совето механически мастерской балха, эхалча участкашкь опытни механизаторашта хьожабаш. Цу тайпара гIо даьд моторни цеха, цуна керте опытни механизатор Н. Будвинский а оттавеш, хIаьта кадрашца ишта чIоагIъяьй кхестача доакъошта ремонт ю участокия КПП-н, хьалхарчуна керте М. Мамуеви шоллагIчуннa — М. Молчанови а оттавеш.

Цу деррисача гIулакхаша гIо дир йиъалагIча квартале техникайн ремонт яра план толамца кхоачашъе. ПланагIа лаьрхIа хиннараш 12-и тIаийцача декхарех яраш 14-и йолча, ремонт яьй 16 трактора, тоаль кийчъяьй ишта 6 автомашина, планагIа лаьрхIача дIъне метта. Тоа а яь дIаоттаьд еррига лаьтта кийчду техника.

Ремонт яра болх тIехдика бир В. Н. Грицаенко заведующи волаш йолча МТМ слесараша Н. Яицена, М. Мологаева, М. Мамуева, Н. Булпяске, И. Виноградова. Из толам биькхаб морально-материальни поощрене а еш, къахьегам лертIа вIаштIехьбаккхарах. Мастерске болх вIаштIехьбоаккхача чIоагIа новкъостал ду В. Касумов керте латтача цеховой парторганизаце бюро членаша.

Ишта хьинаре боах беш ба ремонт еча звено механизатораш В. Дорохов, Р. Касмин, А. Кадыров, А. Билалов, В. Чапанов, кхыбараш.

БIаьстa кхашка арала ехаш йола еррига техника ремонт а яь, кийчон мутIаре дIаоттаяьй.

Укх шера хьалхарча квартале а дика да тха гIулакхаш. 25 январе кхоачашъяьй оаха трактораштен машинаштен ремонт яра план.

Шеко яц, пятилетка тIехьарча шера кхашка лакха хьувкъам кхебара совхоза къахьегамхоша де мел дезар дергхилдарах.

Р. ГОРЧХАНОВ, «Пригородный» совхоза кертера инженер.

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене чуйоагIача производственно-товарни контора слесара-ремонтника Терешков Николай Михайловича къахьегама кулгаш доаш кулгаш да оал цуи новкъостаща. Технологически оборудованена е еза ремонт мел хаяя чоалханен хиларах цо из ший хаинахьен дикен чакхйоакх. Конторе дикагIвола рационализатора хатирдой хьехамчен доврхIаш а ва из. Цо кийчбаь дукха слесараш-ремонтникаш ба укхаза хьинаре къахьегаш.

СУРТА ТIА: слесирь Н. Терешков.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Дика хоамаш

Хьинар шолхонца айдаь

Республика мехкдаьттахошта лаьрхIа гIишлой-монтажни балхаш 3155 эзар сома маьха даьа соахке Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене СМУ коллективо, тIаккха уж 5 эзар сома дукхагIа хул. Къахьегама оасарле планагIа лаьрхIачул лакхагIа я, вож технико-экономически хьонхамаш а боарамагIа да.

ДIадахача шера хIаранена трапной установкаш а оттаяь кийчъяьй бурув теха льнва 9 фонтанни скважина, цу даькъе «Северная - Минеральная-14», «Черадениски-9», кхыяраш. Цар чура доагIа мехкдаьтта хьалхагIа юкъарча коллектор чу а даке, цул тIехьагIа мехкдаьтта паркий резервуарашка дода. Бе-бе диаметраш йолаш тайп-тайпарча гIуланхашта лаьрхIаи трубопроводаш яхьаьй 60 эзар метр совгIа дIаьха. Дукхача средствах пайда ийцаб аьшкабетони конструкцеш арахеца шоай доалахьара база, бетона-марихала узел, сварка ю автоматизировании установка хьаяра.

ГIишлонхой коллектив, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара къахьегама толамашца накъадахар духьа «Промавтоматика» НПО коллектива почин чIоагIа раьза хинна хьал а лаьна, доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцад 1980 шера.

Хьинар шолхадаьккха къахьег Къахьегама ЦIеча Байракха, III степена Слава яхача ордений кавалера, коммуниста Ибрагимова Маринас кулгалдеча каменщиккий, Мамилов ХIарона бетонщиккий, республика заслуженни гIишлонхочун Чевычалов Владимира, Королев Эдуарда слесарий - трубопроводчиккий бригадаша, III степена Слава яха орден лелаеча сварщика Спивак Василе, аьшкахьара Федотов Василе. Цар денна, тIехдика болх а беш, 120—150 процент кхоачашъю балха нормаш.

ГIишлонхоша шоай къахьегама толамаш Российски Федераце, Нохч - ГIалгIай республика лакхехьарча Iаьдала органашна, халкъа депутатий моттигерча Советашка деча хоржамашта дезаш, В. И. Ленин ваь 110 шу дизари хетаду.

●

Бурувдеттарий гIончий

Старогрозненскиех гуржийи бурувдеттарашта, мехкдаьттахошта доккха новкъостал ду «Грознефть» объединене технологически транспортеи спецтехникай Старогрозненски управленерча КРАЗ-157 яхача низ болча автомобилий шассеш тIа а оттаь хьаьлча дIа-си лелача Iанара установкай (ППУ) машинисташеи водителашеи.

Iа шийла дар, мехкдаьтта парафин йоаллаш хилар бурувдеттарашта, мехкдаьттахошта боккха бала ба. Нахахьа саина чIоагIа шелал а етта, турбай оагIош тIа парафин йижа моттиг кийсъелча, цига пропарка ергйола агрегаташ а йоалаеш кхы хье ца луш оарцагIа боагIа дуккача шерашка водителаш болаш болх баь коммунистически къахьегама ударникаш Лопухов Владимир, Белов Александр, Бондарь Владимир, Бублик Иван, Серотинцев Михаил, хIаьта ППУ машинисташа Литвиненко Юрс, Попиков Виктора, Самсонов Григоре, Власов Василе бурувдеттарашца, мехкдаьттахошца цхьана агрегаташ болх бе а йолаяллийте, дIайха Iы тIахецар гIоральчен парафин тIайижачен турбашта уж муъа а йоахаш.

Старогрозненски УТТ коллективо чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар 19 апреле Ленински коммунистически субботник де аьнна москвичашеи республика хьалхалаттача коллективашеи баь тIахьехам. ХIаьта ППУ машинисташеи водителашеи цхьан багаре дог Iаш саина хьакхайкадир кходаьча доагорца а къахьегама оасарле эгтара лакхагIа йолаш а шоаш цу дийнахьа болх бергхалари хIаьта цига даьнкха ахча пятилетка фонде дIачулургхилари.

Шоаш даькa толамаш РСФСР, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча а халкъа депутатий моттигерча а Советашка деча хоржамаштеи В. И. Ленин ваь 110 шу дизара цIейнен хетаду ППУ машинисташеи водителашеи.

А. ТИЩЕНКО.

ТIехьабусараш боацаш бе болх

МАССАВА А ОАРЦАГIВАЬЛЧА

«Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша дикача производственни хьокхамашца чакхдаьккхар дIадаха шу. Паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши дикка тIехкхоачашдир.

Укх тIехьарча шерашка дукха балхаш ду завода коллективо арахеца продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара. ДIадахача шера предприяте болхлоша еррига хьаьлча продукцех 24,3 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахийцар, шера планагIа хила езаш яр 17,4 процент мара йоацача. Предприяте еррига арахецача продукцех 98,7 процент яр цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохийташ я. Уйхаза кийчъяю продукци во я-аьнна цкъаьккха рекламаци язар потребителашкара. Дукха болх бир заводе ший стандарташ производствана юкъейоалаяра. Брак йолаш продукци арахецарах предприятена зе деш хилар цIендаь дIадаьккхад. Ший производственни технико-экономически хьокхамаш ишта дика долаш къахьегаш хиннача заводе коллектив республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически якъе хаддантза хьалха латташ чакхъяьлар соахка.

— МалагIа торонаши кхоачамаши да предприяте коллектив кердача коталонашка кхувлараш? — хаьттар аз профсоюза завкома председателага Чихутина Нина Алексеевнага.

— Балха тIа тха коллектива аьттув боахаш - дола керттердар да шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегача болхлоша, инженерно-технически болхлоша керда торонаш тахна а тохкаш, уж производствана юкъеххувлар, болхлой къахьегам, социалистически якъ ахетамца вIаштIехьъяккхар. «ХIара балха денна — дикала ЗнакIа», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизегIа къахьегаш ба уж. Цу боламегIа тхо болх бе доладалалехьа продукци маьхала яккхареи валоэн продукци арахецареи паччахьалкхен плани тIаийца декхараши кийчча бесса даь а толамца кхоачашдичи дукха сагота хилацар предприяте кулгалхой, общественни организацеш. Хиннийи ростовчанийн инициатиаш юкъейоалайича деиз овлантгара хувцаделар из гIулакх тха предприяте. Цу боламегIа яхье баьшараша даькхача толамий итогаш еча хана лакхе белгалдаьхача хьокхамел совгIа ларде лувца доладир номенклатурагIа продукци арахецар, къахьегама оасарле, производства эффективность, кийчъеча продукце дикал лакхъяр, цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохийта продукци дукхагIа хилийтар, рационализаторски болх дика вIаштIехьбаккхар, къахьегамен производственни дисциплина, кхерамзлен техника бокъонаш телха ца яр, кхыдола хьокхамаш. Уж деррига хьокхамаш дика а долаш, бIарчача бетта яхье коталонаш йоахаш чакхъяьннача цеха, участка коллективана предприяте карара кара тела ЦIе байракх а хьожаеш, ахчан преми лу. Цуица лакхлу болхлой материальни безам, царех хIаравар ший низ кхоачар деш ва ший бехкагIа балха тIа хьовзам ва хилийтара.

Керда инициативаш хьалльацача дена юкъейхувлаI йоланьй укхаза социалистически якъа керда формаш. «Профессех дикагIаар», «ДикагIйола бригада е смена», «ДикагIвола мастер», «Брак йоацаш продукци кийчъер», «ДикагIйола къона болхло» яха а кхыйола а сийлен цIерани яхара тIагIертта къовсам лоаттабеш ба завода болхлой, мастераш. Цу даькъе шерра социалистически якъ а йоаржаль. В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дена кхачалехьа пхе шера план кхоачашъяра хьовсам лоаттабеча дукхача болхлоша, бригадаша, участкаша дегаш гIоздоаха толамаш доах. Шоаш денна дош хадал дукха хьалха чакх а довкхаш, хIанзлехьа пхе шера план кхоачашъяьй итташ болча болхлоша, цхьайолча бригадаша, участкаша. Царех ба слесараш-сборщикаш О. Ахинчев, С. Етов, П. Перепеченов, В. Н. Савченко, кхыбараш. Пхе шера план бригадашта юкъе эгтара хьалха кхоачашйир С. Г. Коноваленко, Ф. А. Маллкин керте латтача слесарий-сборщикий бригадаша, хIаьта укх шера цхьоалагIча январе дена тIайоагIача пятилетка чотах къахьегаш я В. К. Севастьянова кулгалдеча механически участка коллектив.

Опытни завода коллектива хьокхамаш кхы а дикагIа хила йиш йолаш дар цун балха тIа цхьайола халонаши кхоачамбоацараши нийсденнадеце. Производства эффективность лакхъяра чIоагIа Iаткъаш гIулакх да оттабаьча боарамал совгIа соахка арахийцача продукцега 670 эзар сома маьха материалаши комплектующи изделеши дIаехийтар. Халкъа эша товараш арахецара шера задани дикка тIехкхоачашъяьйле а, заводе еррига арахецача продукцех 0,3 процент дараш мара дац уж, вай мехка юкъера лаьрхIача арахецаш дараш 3 — 5 процент долча. Керда изделеш арахеца йолаелга а эсала лел укхаза. «Старт», «Биоцикл» яха системаш, кхыйола изделеш арахеца йолаллийтара йола ха тиллийтай. Материально-технически Iалашо еча балха тIа а Iаткъаргдолаш гIулакхаш нийсденнад.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIенна, кастта хулача хоржамашта къахьегама совгIат кийчдара шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегача завода болхлоша кхы а дикагIа дIадоладаьд пятилетка тIехьара шу. Ханал цхьа кIира хьалха кхоачашйир цар продукци маьхала яккхара январь бетта план. ТIехкхоачашъяьй кхыдолча технико-экономически хьокхамий паччахьалкхен план а.

Б. КОСТОЕВ.

---

24 февраль — Советашка хоржамаш

ХАЛКЪА ЛОIАМАГIА

Боккхачу безамца чакхъйоэ республикехь шоай депутаталла хоржача кандидаташца харжархой вIашагIкхеташ йола хоржамашта хьалхара собранеш. Халкъо хоржамаша шоаст бенна тешам боаберг ца хилларх шоаш тешийта дIахоийт собранешта дагIа лоалараша.

Урус - Мартановски № 1 йолча юкъерча школа актови зале гулбенахьар РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара № 959 йолча Урус-Мартановски хоржамий округера харжархой. Царца вIашагIкхета венавар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь Магомадов Леча Добачевич. Л. Д. Магомадова вахара, къахьегама наьгъах дийцар кандидата доверенни волча Мичурина цIерагIча совхоза шурий-товарни ферма бригадира Г. Батунаева. Ишта вIашагIкхийттача къамаьлаш дир «Гехинский» совхоза партнома секретара В. И. Хасанова, «Красноармейский» совхоза директора Р. Р. Исламова, Урус - Мартановски юртсовета председателa Ш. Я. Мачигова, «Горец» совхоза доярьа М. Хабилиевас, кхычар. Кандидатагара районни культура Дворец сихагIа яь йоаккхийта, Урус-Мартанера Алхазурове бодача наькъа реконструкци яра новкъостал делга дийхар къамаьлаш даьраша.

ТIаккха, гулбеннараша везваь тIа а эшаш, къамаьл дир Л. Д. Магомадова. Харжархошта РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаве шийх тешам боларах дег тIара баркал аьлар, цар тешам боа ца бара ше беррига низ тIабохийтаргхилар дIакхайкадир цо.

Знаменка яхача юртарча ПМК-2 клубе РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча «Горскнефть» НГДУ оператор волча Щербинин Александр Ивановичаца вIашагIкхийтар № 958 йолча Наурски хоржамий округера харжархой. Къамаьлаш даьча «Знаменский» яхача совхоза комсий новсаш лелаеш волча М. Ахтаханова, районбольница лора М. Альтемирова, ПМК-2 инженера А. Идрисова, кхычар кандидата вахарех къахьегамех наьъах дийцар, наказаш делар цунна.

Юхьера а харжархошта баркал аьлар А. Н. Щербинина. РСФСР Лакхехьарча Совета депутата цIи сийлен ца лелаяра низ дIа мел кхоачар шо дергхиларах тешам белар цо гулбеннарашта.

Берригача мехка йовзаш я Нохч - ГIалгIайчен поэтесса Ахматова Раиса Солтмурадовна. Ловмаи кхалсага кортамукъала кхел ювцача темах йола цун творчество хIаранена езаш а кхетаеш а я. Цунах а ишта поэтесса вахарах а дийцар кандидата доверенни йолча Гудермеса нахьа дистанце кадрай отдела начальника А. А. Шоровас. Ишта НГIАССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара № 88 йолча Железнодорожни округа харжархошта хьалхашца къамаьлаш дир наьхьа № 15 йолча дахьа мастера С. Х. Нахаева, Гудермес станце инженера Н. П. Бураковас, вагонни депо мастера Н. Н. Булгакова, кхычар. Кандидата наказаш делар СГПТУ-8 общежите хьалъяра гIо де, «Комсомолец» яхача кинотеатра реконструкци еча новкъостый де.

Доккха баркал оалаш къамаьл дир Г. С. Ахматовас. Харжархой тешам ца бoабяра низ дIакхоачар ше дергхиларах дош делар цо.

Берригача республике дика вовзаш волча совхоза механизированни звеной звеньевоца, Социалистически Къахьегама Турпалца Гайтамиров Ширвани Хасановичаца Грозненски района «Атагинский» совхозе вIашагIкхийтар № 79 йолча Старо-Атагински округа харжархой. Цуи хезача лаьтта лелачечун биографи йийцар кандидата доверенни йолча совхоза комсомольски организаце секретара заместителa А. Мутиевас.

ВIашагIкхийттачий къамаьлаш дир совхоза агронома-семеновода Ш. Алгаева, юртсовета исполкома председателa заместителa Т. Индарбиевас, кхычар. Йоккхача АтагIара берий беш хьалъяь яккхара новкъостал делга дийхар кандидатагара.

Собрани чакхйоаллаш республика Лакхехьарча Совете шоай хьашташ дувца харжархой шийх бенача тешама дег тIара баркал оалаш къамаьл дир Ш. Х. Гайтамирова.

НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттаваьча «Первое Мая» яхача колхоза трактористаца Пронин Василий Ивановичаца, № 74 йолча Майски хоржамий округера харжархой вIашагIкхийттача хьалхара къамаьл дир кандидата доверенни волча колхоза керттерча агронома В. А. Бушева. Цо дийцар хьалха латтача механизатора биографех, В. Н. Пронина социалистически якъе даьхача толамех. Из хьаллаьцар къамаьлаш даьча колхоза керттерча зоотехника М. С. Еремкинас, Первомайски юкъерча школа хьехархочо М. К. Новоселовас, комбайнера А. С. Сандова. Первомайски станице типовой школа хьалъяра новкъостал дар деххаш наказ делар харжархоша.

Гулбеннарашта дег тIара баркал а оалаш, цар шийх бенна боккха тешам боа ца бара ше низ кхобергбоацилгах дош делар В. Н. Пронина.

ДОСААФ XII Нохч-ГIалгIай областной конференци

Укх деношка Грозне хилар ДОСААФ XII областной конференци. Отчетни доклад йир ДОСААФ обкома председателa В. В. Луньковa.

Пренешка къамаьлаш дир ДОСААФ Малгобекски горкома председателa С. У. Бузгучева, тIемен къахьегамен сийлен Назрановски музея директора Т. Х. Мальсагова, «Союзавтоматстром» яхача Грозненски опытни-экспериментальни завода ДОСААФ юкъьанцарча организаце председателa Г. С. Голикова, ДОСААФ Шалински райкома спортивно - технически клубе начальника Х. Ш. Ибрагимова, Советски Союза Турпала, «Родина» яхача совхоза директора П. М. Крутова, ДОСААФ Заводской райкома председателa И. Г. Петлюка, ГПТУ-5 производственни дешара мастера, обороний общества юкхьанцарча организаце председателa Н. И. Коваленкос, ВЛКСМ обкома шоллагIча секретара С. Н. Егорова, берий-кхелетарий спортивно - технически школа директора А. Н. Кобышевле.

Конференце ишта къамаьлаш дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. О. Буаурганова, СССР ДОСААФ ЦК президиума члена, СССР оборона Министерства управлене начальника инарал - лейтенанта А. Н. Покова.

Организационни пленуме ДОСААФ председателалла хержар В. В. Луньков, цун заместителалла хержар Ю. М. Волков, С-А. Д. Тайсумов, П. С. Игнатьев.

ГОЙТАРА АГИТАЦИ ТОАЯРА

Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене гIишлон балхашта механизаци еча управлене партийна организаци лаьрхIа кийчо еш я кастта хургйолча лоархIамеча собыгешта яха ми йоагIара накъаякара.

24 феврале РСФСР, НГIАССР Лакхехьарча Советашка, халкъа депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дергда, апрель бетта чакхдоаккхаргда Еррисоюзни субботник а В. И. Ленина 110 шу дизар а. ТIаккха май бетта Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIем тIа советски халкъо фашистски Германи эшаза 35 шу дизар.

Цу событешта вIашагIкхетараш коллективе данза даргдоацаш гIулакхаш цаI да эшаш мел йолча дика вIаштIехьаьнахьа гойтара агитаци хулийталга. Цу гIулакхa управлене вIашагIъеллай лаьрхIа совет, ший балха план оттаелга хьадийхад цунгара партийни организаце. Къаьстта теркам тIабахийтаб лозунгаш, транспаранташ, паннош хоза бIарг тIаоттийташ аьзь, шоай чулоацамга диллеча парте тIахьехама дош дIанхийкадеш, хьадда лостам болаши хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIеразаьи хилийтара, тищенба, ширденна лозунгаш массанахьа кердачарца хувцийтара.

Цу дийкъе идеологически балха активисташта методически а практически а новкъостал деш гойтара агитаци лертIа кийчъь хулийталга, хьадехкаш а из совет.

С. ШАБИЕВ.

Хоржамашта накъадолхаш

Грознерча Заводской районе № 6 йолча хоржамий участкерча агитпункта коллектив дика кийчлуш я кестта хургдолча хоржамашта. Итташ болча агитатораша, В. И. Ленина цIерагIча завода мехкдаьтта чакхдоахараша, харжархошта керда журналаш газеташ деш, беседаш ю. Тайпан цIераш нийса йий хьожаш чакхбувлаш ба агитатораш хоржамий участке гIолла.

Укхазара агитпункт дика кийчъина я, цига долаш да харжархошта мел эша литература, керда газеташи журналаши.

СУРТА ТIА: агитпункта заведующи Шагров Анатолий Ивановичи участкови хоржамий комиссе секретарь Булгер Нина Михайловнан текущи информаци цхьалхайоаккхаш бе.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХАЛКЪА КАНДИДАТАШ

БАРТ ТАЙНАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо 1979 шера хьайбай продукташ дукхагIа яхарай кийчъярай тIехьа леланьча республикански социалистически яхьа итогашка а хьежа, котьалнаргаш а дьрхIа, республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Улга тIа яьккхай Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза № 3 йола шурий-товарни ферма.

Дукха ха йоацаш со хилар цу коллективе. Ферме 142 етт ба, царех бетташ ба 110. Доахан латта моттиг цIена я, керда дань кIалхьарцар да. Йиллача хана нхоаб доахан, рацион телхя ца еш. Скотникаша Дзауров Абукара, Келигов Мурада, Зуматов Ювсапа, Дзауров Гуслани чIоагIгIа теркам тIабохийт хьалхашна дийла доакъар юхе хIама ца дуташ хьайбашка дайтара.

Иштта гIулакхах дог лацаш хьетача кьнх хьахулар гIадвугаш да. ДIадахача шера цхьа Iаса ца кьастийташ хьалкхедаьд хьайбаш леладераша. Хlара бIаь Iатта тIехьа планагIа 85 Iаса кхеде безаш яр ферма коллектив. Цхьабакъда, цо, шовй торопашка а хьежа, хIара бIаь Iатта тIехьа 90 Iаса кхеде социалистически декхар тIанийцар. ХIаьта шу чакхдовлаш 95 Iаса кхедаьд ферме.

Ферма коллективо дика тIехкхоачашъьяй шура яккхара 1979 шера план. Пачхьалкхенна планагIа 351 тонна дIаяла езаче 1 январь тIакхоачаш 559 тонна шура дIа а луш социалистически декхар кхоачашдир.

Дукха ба укхаза дика къахьегаш бола доаркаш. Масала, Дзаурова Долатхан. ДIадахача шера хIара кхоабача Iаттагара цо яьккхаяр 3810 килограмм шура, планагIа 2300 килограмм яккха езаш хиннача.

Кхелати йиIиг йолаш хьайбаш леладара болх безабелар цунна. ХIара дийнахьа ферме ухаш нанна новкъостал дора Долатхани. Доаьан деттача доаркай болх зувра. Цу хана балха яха йоларах хIама хилаззар. ТIехьагIа шо яхачоа тIера яргйоаца Долатхан кIордаьнча совхоза директора хьайнар из балха. Хьайбашца хьакхашта лаьча, балхах кхийтача группа елар йоIа. ХIанз вуриттта цу да цо доарка йолаш болх бу.

Укх шера доккхий социалистически декхараш тIанийцад цхьовнагIча класса доаркас. ХIара кхоабача Iаттагара 3400 килограмм шура яккха дош денад цо, планагIа 2200 килограмм мара йоацача. Хадданна хьалнаа къахьегаш хьайоагIача цун сий а деш совхоза коллективо шоай собране Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла оттайир из.

А. САГОВ.

Безаме я агитпунктащка

Малгобекски районерча юрташка шерра дIаболабенна хоржамашта хьалхара болх. Халкъа депутатий Советашка, профсоюзашца, комсомолаца цхьана ныахье гама коллективашка, бехача наха юкъе организаторски, массово-политически болх шеррача боараме дIаболабаьб юкхьанцарча партийни организацеша. Районе болх беш я 22 агитпункт, цу даькъе 15 массеза болх беш я йолаш. Агитпунктащка совещанеш яьй агитаторашца. Цига хоржамашта хьалхара кампани чакхъяллалца йолча хинна лаьрхIа хаьдда декхараш хьалхашка оттадаьд царна.

РСФСР, НГIАССР Лакхехьарча, моттигерча Советашка хоржамаш дара лоархIаме общественно - политически событи, хIанз дердолча хоржамах йола союзнии автономии республикай керлача Конституцей положенеш дIайовзийтара бола агитационни болх шерра дIабола баьб района активисташа.

Дукха нах вIашагIкхеташ а безаме а я С. М. Чапанов, С. Т. Чертоев заведующеш болча Нойкхача Ачалкхерча № 17 йолча юкъерча школерча. Долакоарча районни культура цIагIарча агитпунктащка. Хоржамех дола Указ арадаьннача хана деза хоржамашта хьалхарча кампанеца дувладенна дола дерзига гIулакхаш творчески кхоачашду цига. Харжархошта эшаш дола хIамаш ховргдолаш культурно салоIаргдолаш вIаштIехьбаьккхаб агитпункта болх. Оттаьча графиках дежурство лелаю, планах йоагIаче хана беседаш, докладаш ю, лекцеш еш агитатораша.

Иштта дале а, уж агитпункташ тIачIоагIъьнча «Малгобекский», «Ачалуки» яхача кхосий совхозий партийни организацеша деш цхьанкха а новкъостал-м дац цар заведующешта, хоржамашта хьалхарча цу лоархIамеча балхо Цулухьа из мегийтаргдоацилга вIоагIа дIа а хойташ парте Малгобекски горкома бюрос дийцад из дош.

М. НАШХОЕВ,
КПСС Малгобекски горкома инструктор.

ТОЛАШАГIБАРАШКАРА ХЬОКХАМ ИЙБЕШ

«Грознефть» объедиенене мехкдаьтта доаха моттигаш юкхедиса мехкдаьтта хьаувзаш я. ХIара тоина юкха тIехь - тIехьа халагIа хул. ХIанз керттердар да керда техникен технологии юкъейоалаяр. мехкдаьтта цхьан боарамагIа доахилгеи дIаьо алсамдоаккхилгеи Iалашдара чура кхоачамаш лохаш творчески гIулакхаш чакхдаха деза ерригача коллективо. ХIаьта цу гIуланха бокхача лоархIаме я «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчаний девиз.

Отчетни даннешкара гуш да бригадай балха эффективности экономичности лакхъенна хилар. Масала, нагахь санна 1976 шера объедиенен бIарчча хьанйцача буруь тохара планаш кхоачашъьеце, дIакорча шерашка буруь тохара боарамаш кхоачаши дикка тIехкхоачаши даьд.

Шера планаш кхоачашъеш йоаца буровой бригадаш 14-гара 2-га кхоачаш кIезигъелар. Юкъера лаьркIача цхьан бригадо тоха буруь 1,9 эзар метргара 2,3 эзар метрга кхоачаш дуккагIа хилар. Иштта лакхъеззар экономически эффективность, е смета тIарчувца нийсдича 1 бригадана лоархIаш кходаь ахча. Дикача оагIорахьа куйцамаш хиннад вышкомонтажни бригадай, скважинашта текущи капитальни ремонташ еча бригадай балха тIа. Масала, скважинашта лаьтта кIал юхае езаш еш йола ремонташ, 1976 шера 5 хиннача, 1979 шера вIалла йоацаш дIаьлар.

Объедиенене предприятешка кийч а дар. белгалдаьд къаьст-къаьстача болхлошта бригадашта, сменашта, юкъе лелаеча социалистически яхьа хьокхамаш, деким хIара денна итогаш ю бригадашка, сменашка, участкашка, цехашка лелаеча яхьа, предприятешнен структурни подразделенешкен — хIара бетта. Яхьах хьахиннараш хьагойт «Социалистически яхьа экрана тIа». Иштта лелаеш я яхь лаьцараша шоайла новкъостал дар, цхьан бригадера болхлой вокх бригадоца дIа-хьа хувцар, тIехьаюсача бригадашка ахар, кхыдараш санна йола форма а.

Буровая дикагIйола мастер Г. Ш. Хантемиров — Малгобекски УБР, цун бригада 1977 шера лелаьча Ерригсоюзна социалистически яхьа итогегIа «Мехкдаьтта промышленноста Министерства дикагIйола бригада» лаьрхIаьр; цо тIехьаюсача бригаде а вахв объедиенене дикагIа йолча бригадашта тIехьакхейир из. Бригада коллективо 1979 шера 18 марта рапорт делар иттлагIча пятилетка диъ шера план хапал хьалха кхоачашъярах.

«Малгобекнефть» НГДУ-ра скважинашта лаьтта кIал ремонт яра мастер П. Н. Самсонова а иштта, 1978 шера тIехьаюсача бригаде а вахв, хьалхалаттарашта тIехьакхейир из. 1978 шера лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогегIа мехкдаьтта промышленноста Министерства керттерча профессей бригадашта юкъе 3-гIа призовой моттиг лаьцар бригадо. А. М. Махнычев керте латтача, скважинашта лаьтта кIал капитальни ремонт еча бригадо шефство лелаю шин бригадана. Г. А. Шулгина бригадо инициатива кхайкайир шера 5000 а кхы дукхагIа а буруь тохари тIехкIоарга (5000 а кхы — дукхагIа а метр) скважинаш цхьан шерал ах шерах аьхха яхара дукхьа социалистически яхь йолле аьнна. Из инициатива буруь деттача 12 бригадо хьаладьцар.

«Пхе шера задани В. И. Ленина ваь 110 дузаш кхоачашъергьа» яха Ю. М. Мовлаева вышкомонтажни бригада патриотически попин хьаллаьцар керттерче профессех йолча 10 бригадо. Царна юкъе — Малгобекски УБР-ера буровой начальникаш Г. Ш. Хантемирови И. О. Картаеви. Старогрозненски УБР-ера буровой начальникаш В. Д. Швецови Г. А. Шулгини керте латта буруь деттача бригадай коллективаш.

Диъ шера задани хапал хьалха кхоачашъьяй Старогрозненски, Грозненски. Малгобекски, Октябрьски технологически транспорта управленеша. 42 буруь деттача бригадо, скважинашта капитальни ремонт еча 7 бригадо, текущи ремонт еча 4 бригадо, 9 предприяте.

Ноябрьски деза денош тIакхоачаш Карабулакски УБР - ерча Ю. М. Мовлаева вышкомонтажни бригадо рапорт делар къахьетама толамаш дахарах — пхе шера задани хапал хьалха кхоачашъярах. Бригадо декхар тIанийцар планал совгIа кхы тIа а 3 буровой установка хьалъе аьнна. хIаьта из декхар толаме кхоачаш а дир. Къахьегама толамаш даьхад шоай пхе шера заданеш хапал хьалха кхоачашъьяьча «Малгобекнефть» НГДУ лаьтта кIал скважинашта капитальни ремонт еча мастерий И. А. Погорова, А. Д. Коноева, «Сунжанефть» НГДУ мастера А. М. Махнычева кхаь бригадо а.

«Мехкдаьтта скважинаш болх беш хилийта» яха девиз тIехь-тIехьа шерагIа юкъеихухь «Грознефть» объединене, 1979 шера скважинаш хьалъяра цикл социалистически декхарашка 3 процент кIезигъе лаьрхIа хиннача метте 35 процент кIезигъьяь.

Къахьегамца коммунистически гIулакх хилар духьа лелаеча яхье дакъа лоац 15 эзар совгIа болхлочо, вешта аьлча болх беча берригнех 70 процент гарга барашна. «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий дола цIи лелаю 9,5 эзар совгIа чо.

Даим терко еш да яхь шерра дIакхайкаергйола гIулакх. Предприятешка балха дикала беш бола мах хьахьокх «Социалистически яхьа экран» яхача къаьсттача стенда тIа. ХIара кIирагIа ю бригадашта, цехашта, отделашта юкъерча социалистически яхьа итогаш.

«Грознефть» производственни объединенен структурни подразделенейн партийни, профсоюзни, комсомольски организацей. боахамакулгаллой керттера декхар да объединене берригa къахьесамхой КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш, цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева даьча къамелашара выводаш, «Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дизара хьакъехьара» КПСС ЦК сопам, 1980 шера плани социалистически декхараши кхоачашдара, цхьайтталагIа пятилетка толаме дIайолнир духьа дика лард йоллара оарцагIбахар.

А. БАХАРЦЕВА,
«Грознефть» объединене НИС социалистически яхьа отдела инженер.

ИттлагIча пятилетка план хапал хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Красный молот» завода № 13 йолча цеха машинашъераша. Царна юкъе хьалхалаттачарех дай ва токарь, коммунистически къахьегама ударник Ахаев Саламбек Нуридович. Пятилетна хьалхарча диъ шера план хапал дукха хьалха кхоачаш а дь, укх шера шоллагIча ах шера чотах къахьегаш ва из. Шо мел кийчъю продукци дикен тIехдинен мара цо ца хилийтарах цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохийт цун продукци. Иштта болх беш волча цунна дукха совгIаташ тийнад. Царна юкъе я «Социалистически яхье котвааьнар» яха кхоъ «ИйслагIча пятилетка ударник» яхе знакаш.

Ший балхах тIехдина кхеташ волча Саламбек Нуридовичага лу цеке кхаьча молагIа бехктохаме дола заказ. Цо из цхьаккха тайпа дакка гIалат доацаш цIена кхоачашду.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) вокхагIйола мастер В. Дьяченко тохара С. Ахаевна бехктохаме задани луш ва.

П. ПЛИЕВА сурт.

Кердача хьинарца

В. И. Ленин ваь 110 шу дизаре деха на доагIара накъадакар духьа дерригача халкъо лелаеча социалистически яхьа юкъе а яха «Сунжанефть» НГДУ коллективо белггалара дакъа лаьцад иттлагIча пятилетна диъ шера планаш кхоачашъяра гIулакха юкъе. Управлене коллективо, производства кхоачамех мо могта пайда а эцаш, кхоачашъяьй планаш, дикка тIехкхоачашдаьд тIайнца хинна социалистически декхараш. хапал пхи ди хьалха чакхъьккхай шера программа.

Заданел совгIа потребителла дIаделхийтар шин эзар тонн совгIа мехкдаьттен 15 миллион кубически метр газ. хIаьта цу юкъа къахьегама овсарле 7 процент лакхаъьяь. 701 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй.

КарагIдаьннарий къайле сенах йоалл?

Мехкдаьтта лаьгIлуча хьалашка хьокхамаш лакхдаро хьахьокх масе а зеньех йолча кадрашкара доагIар администрацие, партийнин профсоюзнин организацеша дизза хьаденаш хилар.

Организационно - технически, геолого - технически мероприятеш чакхъяхаро, чIоагIа дегIаенача социалистически яхьо, толашагIа йола техникен технологии, хьалха латта опыт а Iилма-технически карагIдаьннараш а производствана юкъекхьаро тхога йиш хилийтай 1979 шера пачхьалкхен плани социалистически декхараш кхоачашде.

КарагIдаьнначa толамех доккха дакъа кхоач шерра дегIаенача социалистически яхьан цун бе-беча формаштен. Яьржа я яхьа индивидуальни коллективни формаш. Яхьа коллективни формаш шерра йоаржаяьй управлене установкай группашта, мехкдаьттен газн доахача бригадашта, скважинашка капитальни ремонт еча бригадашта, насосни станцешта, цехашта, участкашта юкъе. «Сунжанефть» НГДУ бIарччача коллективо яхь лелаю «Горскнефть» НГДУ коллективаца. Яхь лелаергйолаш договораш даьд шоайла кхоачарагIа йолча цехаштен участкаштен юкъе. «ХIара балха денна —дикала Знак» яхаш девиз а йолаш ю цехашта, участкашта. кхыча производственни звеньашта юкъе лелаеча социалистически яхьа итогаш. ХIаране беча балха дикала денна лелаеча учетах хьахиннарий итогаш ю бетта цкъа.

В. И. Ленин ваь 110 шу дизара даха на доагIара накъадахара бIарчча пятилетка кхоачашъяр духьа лелаеча социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа нов. В. И. Серобабин керте латта Iилма - тохкамен производственни тохкамаш деча цеха коллектив.

Пачхьалкхен план кхоачашъеча доккха дакъа лоац нов. А. И. Войтов керте латтача, скважинашта капитальни ремонт еча цехо. ПланагIа 18 скважина тоае езача цо 19 тоаьй. Из болх беш дукха ахча кходаьд.

Яхье баьннарашта юкъе хьалха латт мастерий И. А. Кадзоеви Х. Х. Аушеви бригадаш.

Социалистически яхь дина лелаеш хилар хьахьокх, «Сунжанефть» НГДУ коллективо района промышленни предприятешта юкъе совхна вIашта кхаь квартале хьалхара моттиг лелаьи хIаьта кхоалагIча квартала итогегIа республике а объединене а хьалхара моттиг яьккхая хиларо.

Социалистически яхь йоалаьраштен вIаштIехьъяьккхараштен юкъе къахьегамца бокъонца бола коммунистически кийъ лелабарца шоашнара масал гойташ ба дуккхабараш: газн мехкдаьттен доахача цеха мастер Летинков Николай Павлович, скважинашта капитальни ремонт еча цеха буруь деттараш Карагачев Иван Петрович, Мещеряков Дмитрий Александрович, газн мехкдаьттен доаха оператор Вельтоев Дреса Солтахьмад электромонтер, СССР Лаккхехьарча Совета депутат А. И. Самойленко, «Профессех дикагIвар» яха цIи яьккхар духьа лелаеча яхье котбаьннараш И. Д. Никитенко, И. П. Самсонов, А. Д. Шляхов.

Iилма - технически информаци, балха опыт дIа-хьа эцара, Iилма - технически прогресса темпаш сихъяра лоархIам производственни планаш кхоачашъяра даькъе бокхи хилар дика кхета а деш, «Сунжанефть» управлене чIоагIа теркам тIабохийт цу деша. Референтски группо гучадаьнна кердадараш производствана юкъедахьар духьа хьакъоастаду. Центральни Iилма - технически библиотеко вIаштIехьдоахача «Информаце деношка», «Специалистий деношка». Даим хьожаш хул шоайла кхоачарагIа йолча предприятей информационни бюллетенешкен листовкашкен.

Уж мероприятеш кхоачашъяро йиш хилийтар 1979 шера 66,8 эзар сома экономически эффект а йолаш 17 кердадар производствана юкъедахьа. Кердадараш юкъехьочен дIадоаржадечен хьинаре дакъа лоац А. А. Черкашенинови Н. Н. Гусанови, кхычар.

Управлене Iилма - технически информаце служба дукха болх бу балха толашагIа йола опыт дIакхайкаяран дIайоаржаяран. Масала, мастера А. М. Махнычева кулгалдеча скважинашта капитальни ремонт еча цеха хьалха латтача бригада лардa тIа болх беш я дикагIча опыта школа. Цу бригада балха опыт дIаэца яьхна хиннай «Грознефть» объединенера бригадаш. Шерра кхайкаю хьалха латтача болхлой, дикагIа йолча групповой установкай опыт. Мехкдаьтта промыслови коммуникацешка парафинех асфальто - кIуви хьисаперча веществайн тIоа лувцалуш хиларца дувзадена газн мехкдаьттен доахача нийслуш йолча халонаша «СевКавНИПИнефть» яхача Iилма - тохкама института Iилман болхлошкара новкъостал деха дезача кхоачадир тхо. Цхьана яхь а хьегаш кийчйир чубаьна асфальто-кIуви хьисаперча веществайн парафинеи тIоа дIабаккхар духьа лоттабеча къовсама нерда методаш. Оаха мехкдаьтта доахача моттигашка эггара хьалха юкъекхахьа йоланьй бутил-бензольни франци, геттара чIоагIа мистъячча битумца духхьашха еш я скважинашта обработка. Цу хIамаша йиш хилийтар шера кхы тIа а пхи эзар тонна мехкдаьтта даккха.

Пачхьалкхен планаш кхоачашъеча доккха новкъостал ду тха производства новаторашеи рационализаторашеи. Соахна цар 52 рацпредложени еннай экономически эффект 38 эзар сома а йолаш.

Производственни плани социалистически декхараш толаме кхоачашдара дикка гIо ду Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха къахьегам юкъебоалабаро. Из юкъе боалабара 34 инженерно - технически балхахой 20 хьалха латта болхлой юкъе а волаш 9 творчески группа вIашагIъеллай управлене. Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха къахьегам юкъе бахьвра оттаяь комплексни планаш кхоачашъяра болх бар бахьан долаш производствана юкъейнхьай управленена 26,4 эзар сома экономически эффект енна йола 56 мероприяти. 1979 шера коллективо даьхача толамаша хьахьокх управлене ерригача звеньяша творчески болх баь хилар.

Цхьабакъда, дукхача кхыча управленешка а мо мара тоъаш яц тхона транспорт. Вахтони болхлой дIа-хьа кхувла аьнна тIайнца договорни декхараш цIаккха а кхоачашдац Сунженски АТП. Ремонтин балхаш дара лаьрххIа йола техника ца тоъарах чIоагIа хало хьет оаха, хIаьта из бахьан долаш дукха балхаш кулгашца де дезаш а хул. Цу хьакъехьа геттара дика аьнна Л. И. Брежнева КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленуме.

Тоъаш яц карбида материал, хIаьта из ца хиларах кхоачаш ца деш дуc де лаьрхIа балхаш, дагa а доацаш болх юкъах а баьле совц болхлой бригадаш. ИттлагIча пятилетка тIехьарча шера доккхийн бехктохамех декхараш латт управлене коллективана хьалхашка пачхьалкхен плани тIайца социалистически декхараши тешаме кхоачашделга Iалашдара.

Технологически производственни дисциплина чIоагIа лелаярах. хьалха латта технологи юкъекхахьарах «Сунжанефть» НГДУ коллектива йиш хиннай иттлагIча пятилетка заданеш хапал хьалха кхоачаше.

Б. ВЛАСОВ,
«Сунжанефть» НГДУ партбюро секретарь.

Бlаьстенна—кийчо

ХIАРА БОАХАМА—ДИКА ФУ

Ха бIаьстенгахьа ме гIорт. дукхагIа болх хул ахархой. Ялат кхедечар керттерча декхарех цаI — дIаде дика фу кийчделга. Из хургболча хьункъама ларда я. ХIара ахархочунна дика хов из.

БIаьсти кхашка дIаде фу кийчдеш тоъал балхаш даьд республике. Урус - Мартановски, Ачхой - Мартановски районашкарча совхозашца, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе, кхыча боахамашка шин ханнахьа кийчдаьд дIадувргдолча ялатий фу. Дика цIен а даь, дIадера лакха кондици а йолаш, тешаме дIаоттадаьд цар из.

Иштта, бIаьсти дIаде фу дика кийчдаьд Грозненски районерча боахамаша а. Укхаза кийчдаьча ялатий а ялата-бобови а фуга хьежай гIахьожама - фуи инспекци. Цу хьажаро хьахьеккхар дIае кийчъяь материал дикача хьал тIа йолга.

ХIаьта а, республикерча дуккхача колхозашкен совхозашкен фу кийчдара гIулекх таханарча дийнахьа дика дa ала йиш яц. Эшача боараме бIаьсти дIадувча ялатий фу Iалашдаьдац «Джалка» яхача совхозе, хила дезача 1150 центнерах 45 центнер мара дац ялата а ялата-бобови а культурай фу. Укхаза 660 центнер гороха фу хила дезаш дар, хIаьта Iалашъяь цхьанкха а центнер яц. Иштта Iалашдаьдац гидуаргий, цхьан шера а дуккача шерашка а тIаюнлача баьций фу.

Кхы дикагIча хьал тIа яц «Шалинский», «Искра», «Южный», «Октябрьский» совхозаш а. Кхетадеш дац цу боахамий кулгалхой фу уйла йолаш ба, уж малагIча хьувнъамга хьеж.

Сагота хила везаш да Наурски районерча боахамашкара хьал а. Масала, Ленина цIерагIча колхоза бIаьсти дIаде дезача ялатий культурай фух кийчдаьр 1470 центнер мара яц, из эшачунга хьежача 35 процент да, «Россия» яхача колхозе 2450 центнер е эшачох 68 процент да Iалашдаь фу, гороха фу эшачул шозза кIезигагIа да. Ах шу хьалхагIа чуйнцача люцерна фу хIанз а цIен ца деш латт боахаме. Из дIайийца хиннача лаьтта хьувкъам лакха хулга а дика доакъара культура из йолга а дувца дезаш дац. Хоам да, республике цу культура фу кIезига долга. ТIаккха селла ледара хIана ба боахама специалисташ? Во да фу кийчдара гIулакхаш Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхозе, «Серноводский» яхача совхозе. ДIадера теттара эсала ца цига кийчъяьча 150 центнер горохеи 690 центнер кемеи фу. Шин ханнахьа дIаде деза фу цIена а ца деш дуцаш моттигаш хьалха а хиннай укх боахамашка, хIаьта а уж гIалаташ юха а дувлийташ ба укхазара специалисташ.

Дуга республике керттерча культурех цаI я. ХIара шера колхозашен совхозашен 19 эзар центнер фу Iалашду цу мах болча культура. Бакъда, дуга дIадувча 8 боахаме из цIендеш доакъадеш йола машина «Терек» яхача цхьан совхозе мара яц.

Эсала материально - технически база я «Брагунский» совхозе яр. Дуга дIадувш йолча «Гудермесский» совхозе фу лоаттаде складаш яц. Ялат цIендеш йолча машинаша эсала болх бу, цул совгIа, дуга цIенде уж лаьрхIа а яц. Совхоза кулгалхой а бац складаш хьалъяра а ялат цIенду машинаш эцара а де дезар деш. Совхозо хIара шера ахча доаду 500 центнер дуга цIенде а доккъаде а «Терек» яхача совхозе дIаса кхухьаш.

Дуккхача колхозий а совхозий а тороняш я боахамашна хийна эша фу Iалашде. Цох бизза пайда яца беза.

Шин ханнахьа а дикал лакха йолаш а дIаде фу кийчдар — пятилетка тIехьарча шера лакха хьувкъам кхебата цIенхашта дола гIулакх.

Б. СТРОЕВА.
Нохч - ГIалгIай республикански госсеминспекце начальник.

Ленинград. В. И. Ленина цIерагIча «Невский завод» яхача производственни объединене партийни организаце чIоагIа теркам тIабохийт къахьегама дисциплина чIоагIъяра.

Коллектива хIара член сакхетам лакха болаш, порядок телкаераша жашар хургбоацаш кхетаву коммунисташа. Производстве даь зулам болхлой собранешкен партийни группай заседанешкен чIоагIа теркам тIабохийташ дувц.

Партийни организаце балха юкъе къаьстта моттиг дIалоацаш ба профессионально-технически училищаш чакхъьхача кагирхошта юкъе беш бола кхетама болх. Коммунисташа юкъарчал доацаш декъа а лоацаш объединене вIашагIъехка а толаме болх беш а я производственни дисциплина телха ца яйтилга хьалха доахаш йола комиссеш, дукха пайдане гIулакхаш ду къахьетама ветерании кагирхой кьехамчийн советаша, кадрай общественни отдело, хIаьта иштта новкъостий судаша а.

Из деррига бахьан долаш тIехьарча пхе шера нах балхашта тIерабувлилга, тIехьабусилга предприятешка чIоагIа кIезигденнад, дика лоьхденнад балха ха зекьа йоаелга. Производстве тIехдика порядок хилара тIехьа къовсам лоаттабеш коммунисташа хьакъалца вIашагIтарбу кхетама болхи материальни стимулировании. Къахьегама дисциплина боарам чIоагIа теркалбу объединене подразделенешта юкъерча социалистически яхьа итогаш еча хана.

СУРТА ТIА: объединене партийни комитета секретара заместитель М. А. Кожич (юкъера вар) новкъостий суда балха хьакъехьа дош дувца партконя заседани еш ва.

И. САБАДАША сурт
ТАСС фотохроника.

БОККЪОНЦА ВОЛА ДА

ОЧЕРК

Дика дай болча хьоашалIа боагIа хьаьший санна дIадахача шера декабрь бетта тIеххьарча деношка «Нохч-ГIалгIай сортсемпром» объединенена чуйолхача колхозашкара, совхозашкара кулгалхойи керттера инженерашши баьхкар Сунженски района «Победа» яхача колхозе. Из колхоз белгалъяьннай кхом беши массе хана техническе кийча хилара коэффициент лакха йолаши юрта боахама техника леларца. Цудуха баьхкабар техника лелара опыт Iомае.

Объединене кхыча боахамашкара лаьтта оаха, ялат дIадув, яьувкъам чуэца, кхыдола тайп-тайпара гIулакхаш ду машинаш, агрегаташ юкъе а кхаьча тоаеш механизатораш боахнача денощка «Победа» колхозера бараша шоай яраш тоаль йисте а яьха, мукхьоаргйоацаш лаьтта а хьена мугIарагIа дIаоттаьяр, езача хана дIайолаялийта мара ца езаш кийча а йолаш.

«Победа» колхоза керттера инженер Жидков Виктор Дмитриевич цу хьакъехьара шоай «къайленаш» йовзийташ къамаьл де волавелча, дешбаьнна цIи хезача профессора ешача денцега ладувгIаш бегIа студенташ санна бегIар хьаьший. Цар чIоагIа теркалдергдолаши боккха лоархIам болаши гIулакх дар керттерча инженера дувцаш хиннар. Боахама боккха пайда луш гIулакх да шелал хьатIаллехьа техника тоаль яккхар, коэффициент лакха йолаш из леларь, йоакхо еш дунта хьаккар. Уж деррига гIулакхаш дизза кхоачашдора «Победа» колхозе. Цу «довза» эгара бекке хиннар керттера инженер Жидков а вар.

«Вайна хIана дехадац цунна санна шиъ хиннехьа техника тоалра гIулакхаш дага? Вай хIана даьгIад Iа хьатIадалица оирпагIа ца доалаш?» яхаш шоашка хаттараш дора кхыча боахамашкара баьхкарешша цигарча керттерча инженера «къайленаш» шоашта боккъонца яйзачул тIехьагIа. Жидкова хьахьенкар ше вижа колхоза техника да а хинна дIаотталга, шиъ доалахьа йолаш санна цунга хьожаш волга.

Лаьттанцара балхаш чакхдоаллашехьа а дIайолаю техника ремонт Виктор Дмитриевича. Иштта, сеялкаш тоае болалу ялат дIадийначул тIехьагIа, комбайнашта — ялат чуийца даьлча, нохкарашта лаьтта аьхе доаллашехьа а. Иштта кхыча юрта боахама техникана а.

Еррига тIехьайийза лелаю техника тоаяра балхаш хандаьлен дикал лакха йолаши дарa йиъ бригада вIашагIъеллай керттерча инженера ткъаь итт-итт саг чу а водаш. Цар шо-шоай бригадашка тоаю техника. Тракторашши автомобилашши центральни мастерске тоаю агрегатво-участкови метод юкъе а йоелаль. Уж тоаеш а къаьстта ремонтиикаш юкъе бола бригада я.

...Шоай къахьегама никъ хьалехе а белгалбу дукхахчар. Иштта хилар Викторна а. Машинаш езаш вар кIаьнк. Цу хана хиннача «Сунженский пахарь» яхача колхоза кхашка гIолла лела кьшна чархаш йола трактораш бIаргаяйча дукха ха йоаккхар царгахьа дIахьежаш латташ. ЗIамига волаш чIоагIо йир цо ше хьалкхийча цу кьшна «говра» тIа а хайна шоай колхоза кхашка болх бе.

ХьатIаттар из балха вахаза вартиовца ха. Дуне лоталелча санна дIаэттар немецки фашисташа вай Даьхенца болабаь тIом. Гора бе доллар мел бараш тIом тIа бахар. Виктор мо кхоачаш лхийтта шу а даланза дола бораш даьй котамстта дIа а этта шоай ноанощца колхоза кхашка ялаташ кхедеча къахьега доэаш хилар. Орджоникидзевски станицерча МТС тракторастий курсе деша вода Виктор. Кхаь бетта цига дийшачул тIехьагIа «Универсал» яха трактор хьа а йийца шоай колхоза кхашка къахьега волалу из. Иштта цу халача шерашка лаьтташ оахаш, мажхаш доахаш, ялаташ хьалкхедеш дIаболабу Виктора хана хьалха шиъ къахьегама никъ.

Хала дар гIо-новкъостал дергдола опыт йолаш вола саг юхе а воацаш боах бе. Поддашехьа а, хийла мотор йа а бийа, соцар цо лекка трактор. Вахьан норадаьчул тIехьагIа юха лотабе безаш хулар мотор. Дикка хало хулар из лотабе гIерташ боачача низаца цо хьестадеш а. Шиъ дехаша кьонахача юкь тIа гIолла Iоуха хьацара тIадамаш зе ха ицар: цоя а, из замо хиннача кхыча кхувш боагIача кагийча нахах а тайпа яр колхоз.

Ха дIа ме йода дикагIа йовзар Виктора трактораx йоахка оетхалаш, агрегаташ. Дукхавва хьа а йоахаш тоаьчул тIехьагIа юха дIаувттае езаш нийслора уж. Чакхйоах цо шоферийи комбайнерийи курсаш а. Эшача хана трактора тIа а ватIаш, ялат чуэца доладеннача денощка комбайна тIа а хоаш, шоферашца тоьача хана грузовой автомобиль а лехкаш къахьийтар шоай колхозе Жидков Виктора. 1952 шера Серноводске профтехучилище деша вохийт из. Цигара цIавеча трактории бригадана кулгалде а оттаву. ХIара шера башха-дика толамаш доахаш къахьег цуй бригадо. Гучадоал техника дика йовзаш вахата къахьегийта ховш кулгалхо из хилар. 1958 шера гIорвнна механизатор массехк колхоз вIашагIа а тоха яьча «Победа» яхача йоккхача колхоза керттерча инженералла вохийт. 1961 шера заочно чакхйоакх Виктора Георгиевскера юрта боахама техникум. Тиъа шиъ шу дьаьлад бехк ца боакххийташ шиъ декараш кхоачашдеш из хьавоагIа.

Боккха лоархIам болаш гIулакх да техника дукхагIа яхаргйолча тайпара лелаяр. Цу гIулакха а дика масал хьахьокхаш я «Победа» колхоз. Дукха я уххаза даьча балхашкеи дIаяхача ханаген хьежача дукха хьалха деза балансa тIара дIаякха йиш йолаш хинна техника. Цох а хов Жидков виза вола колхоза техника да хилар. Цуна йицъеннац цхьан хана цо лелаяь «Универсал». ХIанзара яраш массадолча хIаманна дикагIа я: из дукхагIа хилара, лаьттанцара балхаш сихагIа чакхдахара. КIезиг-дукха тоайича кхы а пайда луш леларгйола техника баланса тIара дIаякха кхом хет Виктор Дмитриевича. Итт-пхийтта шу хьалха баланса тIара дIаяха йиш йолаш хинна тракторашши, автомобилашши, кхы техника хIанз а тIехьа цIена яраш санна колхоза боккха пайда а беш балхаш деш я.

Шиъ къонгашта луш санна Виктор Дмитриевича хьехам бенна кагий нах кIезига бац. Царех дукхагIбараш цIиъ хеза механизатораш а хинна дIабахаб. ХIанз колхозе хьанаре къахьегаш ба цо шийгара товзалаш дIаевна Бражников Владимир, Стрелецкий Александр, Шевченко Владимир, кхыбараш. Цу гIулакхо а хьахьокх дика тIехье хьалкхееча а Виктор Дмитриевича доккха дакъа лоацаш хилар.

Доккха сий даьд цуй къахьегама. Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» яха орденаши «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаши йоакх Виктор Дмитриевича накъа тIа.

...«Победа» колхоза техника лелаярa опыт къоабалъеш дIа а йийца, шоай боахамашка из дIайолаярe уйза дегашка а еса цIабахар хьаьший.

С. АУШЕВ.

Слесарь Алероева Люба

Тоаеш тракторaш латтача цеке шийло яле а, болх кхехкаш ба «Ингушский» совхоза мастерске. Ма могга сихагIен дикагIен техники бIаьсташ балхашта кийчъяь яккха лаьрхIа, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба укхаза.

Совхоза комсий кхашка шпалера бIоагIий дIаоттадеш йола шиъ трактор эскаре гIулакх даь а ваьнна цIавоначa вешийна а йита, шийна совхоза бульдозер тоаеш ва тракторист Нальгиев Ахьмадхан. Ер бутт бовлехьа тоаль яха лерхI ве карaша шоай машинаш.

Техника тоеча эшача оаг хьлий кховчам кIезига хилар бахьан долаш, царех дукхаяраш мастерске юхаметтаоттае, е керда хьае ераш хул. Цулухьа хIанз къаьстта дукха болх хул хIара дийнахьа токарий, слесарий, аьшнкъара, кхыбарий. Тракторaш, автомашинеш тоеча дизза данъа лоац царех хIаране.

БIаьстенна кийчо ча хьинар кхо ца деш къахьегарех дувцаш, совхоза керттерча инженерен мастерсне заведующен эгара хьалхара цIи йоакх доaгора аппаратура тоаеши нийсъеши йолча слесара Алероева Любай.

— Тешаме да Любай кулг дIакхийттар, — дуви цар.— Дика кхаьераавьй цо шиъ говзал. Цхьаннa хIаманна бIу ца къожабеш, дIедолаьр дизза чакхдакхка кайовлаш я из...

Иштта йоах Л. А. Алероевах укхаза болх беча механизатораша а. Цуи говзача кулгех чакхйоал мастерскашка тоаеш мел йолча тракторийи комбайнийи доагора аппаратура.

1947 шера кхувш йоагIаш йиIиг йолча хана дIаболабенаб Любай къахьегама никъ. Цу хана дена чIоагIбенна цIаккха дIабаргбоацаш догIах лета ба Алероева Любай техникацара безам. Укх тIеххьарча вурийтта шера «Ингушский» совхоза керттерча мастерске доaгора аппаратура тоеча слесаралла болх беш я из. Дукхача шерашка тайп-тайпарча тракторaш тIа а комбайнаш тIа а болх баьб. техника дика йовзаш хилар хIана чIоагIа новкъадоал цунна.

Боккъонца бола советски нах беш пхиъ бер хьалхедаьд Любаси, хьалха буру тохача болх беш а хинна, хIанз юртача совете тIемаучетни стол леладеш волча цуй мара Ахьмаден Алероевгlар.

Москве кхаьам техникум йисте а яьнкха Грозне мaьнкх еча заводе мастера болх беш я йоккхагIйола йоI Хява. Цига маша даьтта доаккхача заводе оператор-лаборантка я шоллагIйола йоI Марем а. ВоккхагIйола воI Нахари МагIалбикерча бытокомбинате технолог ва. ШоллагIвола воI Ахьмад-Хан, Грозне профтехучилище чакх а яьнкха. МагIалбике бурувдеттачуя гIоича ва. Эгара зIамигIвола Асланбек а укх шера Долакоарча школе 10-гIа класс чакхйоаккхаш ва.

«Iа-м салеIача а мегаргдар, — оал мехкарашеи къонгашеи наьнага. — Цхьаккха эшаш хIама ицчад вайна...». ЦIьабакъда, зIамига волча хана деза хьаьлачча къахьегамта ваьнна саг цIагIа воагIалац. Иштта я Алероева Люба а.

Ше совхозе болх беча дукхача шерашка коммунистически къахьегама ударник йолаш хьайоагIа дукхача бериъ нана. Дикача къахьегама хьокхамашца хIара шера шийна тIехь дIачIоагIъю цо из сийлен цIи. ВIаштта кхаь шера «Социалистически яхье котъяьннар» яха знак еннай цунна. Цуй хьинарeча къахьегама мах беш Алероева Любайна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха орден.

А. БАСИЕВ.

СУРТА ТIА: «Ингушский» совхоза слесарь Л. А. Алероева.

И. ПЛИЕВА сурт.

КАГИРХОЙ ТХЬАМАДА

— Школе деша ягIача хана хIамаш тега Iомалу урок хилча чIоагIа гIадйодар со,— яхаш дуви Тамаре. Бакъда, из безам школе деша яха ха а хилалехьа болаш бар. Маха баккхара говзал йолча шиъ нанас Лейлас дIахьехар йиIига хIамаш мишта тега еза. Нанна дика хетар цуйна из гIулакх дезаш.

Яидаре 10 класс яьккха яьлча, дIахо ше дергдар хьада къоастадаь яр Тамара — хIамаш тега Iомаялар дар цуй дега соцадаьр. Иштта нийсъелар Яидиева Грознерча № 26 йолча технически училище.

Дезадеина хIама атта ма Iомалой. Дика кхетар Тамарк мастераши училище хьехачох. Цо даь баркъа дика хулар. Массаза а тIехъьнни оценка лора цунна. Мастераша оалар цох: «Из йиIиг шийна езаена професси Iомаеш я, цунна Iомадаьр довргдац вай».

Геттора дика чакхъякхар Тамаре училища. Из дар 1977 шера. «Чечингушвейбыта» Грознерча № 1 йолча ателье балха хьожайир из.

— ХIамаш тега Iомаенна яле а, мича баккхара шаьрьенна, хьаккашта яьина яцар со, — яхаш дуви Тамаре. — Болх бе дIайолаелча ца ховр хьаала, хьалхадаккха саг эшар. Иштта саг нийсъелар сона ателье. Нана санна хьожар сога мастер Рыженкова Нина Васильевна. Балха говзал Iоманрал сога, вахача эзаргдола дукха хьехараш а дора сона цо. Сона дукхаьвзъя накъадаьннад Нина Васильевнас денна хьаькъал. Дукха вийза хьехаш санна йиццлургйоацаш са дег чу дIаэттай Нина Васильевна.

— Тамара сона нова тхо долча балха еача хана деча, — аьлар «Чечингушвейбыт» объединене партийни организаце секретара Нясуханова ТIауса. — Юхханце а балха белгальялар из хIамак дика кхеташ, тIадиллача гIулакхах дика кийоалаш хиларца. Ательерча комсомолкашта могайир аз из шоай секретаралла харжа. Ше хьадер дар хIа, чIоагIа уйла тIаяхийта деш из хилрах дагадеха аьнадар аз из. ГIалатa хиннадацар сона хийттар.

Тамара школе а училище а комсорг йолаш хиннаяр. ТIаккха из дика кандидатура яр секретаралла харжара. Из общественни гIулакх дика кхоачашдир цо. ХIаьта шийгара къахьегама хьоккам тешаш а хилар.

Сика кароерзайир балха говзал Яидиева Тамаре. Раьза хулар къонача йоIа шоаьта цо костюмаш яь маIа нах. Барналаш яздора книжка тIа.

Ателье эгара говзагIа а дикагIа а болх беча кхалнехка юкъе цIи йоаккхар къонача швеяй. Дукха ха ялалехьа коммунистически къахьегама ударник хилар цох. ТIаккха къонача йоIа лу «мастер — говзанча» яха ВЛКСМ ЦК значок. Социалистически яхье котъювлерах тайп-тайпара совгIаташ а телаш дукхаза белгалъьхай.

Яидиева Тамаре кулгалдеш йоли ательера комсомольски организаци объединене дикагIчарех цаI а хила дIаотт. Секретара боккха кхетама болх бу комсомолкаштен мехкараштен юкъе. Планови задаеш а тIайийца декхараш а толамца кхоачашдара оарцагIбоах уж. Производственни болх дика барел совгIа, комсомольски гIулакх нийса вIаштIехьдаккха ховш йола саг ше хилар а хьахьокх Тамаре.

ДIадахача шера 26 октябре хиннача объединене комсомольски конференце беррига комсомольцаш раьза а болаш объединене комсомольски организаце секретаралла хорж Яидиева Тамара.

— БоккхагIбараштa нийса къахьегаш дукха комсомолкаш ба тха объединене,— аьлар Тамаре. — Масала, йоккха опыт йолча закройщикашца Захарьян Аршавель Захаровича, Магомадова Тамаре хIанз болх бу цхьайттагIа пятилеткa шоллагIча шера чотака. Цу шерара задани кхоачашъеш ба тха комсомолкаш Салимова Зина, Мухина Люда, Абдуллаева Ася, кхыбараш а.

ХIанa тха къонача болхлоашта юкъе шерра яьржай сийлахь-боккха Ленин ваь 110 шу дизара хетаь социалистически яхь. Цу дезача денна доккхий толамаш даьха накъабаха дега ба комсомолкаши мехкарийи. Объединене 50 совгIа болча комсомолкашоашкара доагIа дакъа лоац баьчча сийна лелаеча яхьа юкъе.

ХIанa, Российска Федераци Нохч-ГIалгIайчеи Лакхехьарча а моттигерча а Советашка харжамаш дарe кийчо еча хана, цу гIулакха юкъе комсомолкаша хьинаре дакъа лацара тIаберзабаьб Яидиевас комсомольски организаце болх. Дукха комсомолкаш ба агитаторaш болаш.

Яидиева Тамари балха говзала а политически а дегIайоагIаш йоI я. Болх беш йолаше а яйгача промышленноста институте деша яха кийчлуш я из хIанз.

Иштта йоакхо ю цо мехкарий шоай дешара боарам лакхбеш хилийтара а. Беррига къона болхлой юкъеяьаб цо комсомольски политически дешара.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Доазол дехьара

Сихха дегIайоагIа хургйола венгерски индустре гигант — Советски Союзои венарашка долча кхыча мехкашеи новкъостал а деш хьалъеш латта Пакшски атомни электростанци. Цун хьалхара блок болх бе йолалийта лаьрхIад 1980 шу чакхдоалалеш.

СУРТА ТIА: гIишло хьалъеча.

МТИ—ТАСС сурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

РЕСПУБЛИКА БАЬЦЦАРА РУЗКЪА

Кубе халкъа Iаьхал эттача гIоне дIайийкай 700 миллион совгIа га. Царна юкъе я кедр, дийк, эвкалипт, цIе га санна йола маьхера ераш.

Цхьан хана чакхвоалалургвоацаш дикта хьунаш латтар гIайрен тIа. Христофор Колумб волча хана цар дIалоацар 11 миллион гектар. ГIайрен цхьан йистера волханг а кхеччалца йоккхача гаьнашта кIал гIолла чакхвала везар. Бакъда, колонизатораша, капиталисташа, моттигерча помещикаш олигархе кхом ца беш доадора мехка хьуи рузкъа. 1959 шу хьатIакхоачаш царех йисар 1,5 миллион гектар мара яцар. Хьун экспортер хинна Куба цун импортер хила езача эттар. Цул совгIа, бIарчача районий Iалама баланс а толкаьяр.

Революци котъяьнначул тIехьагIа халкъа правительства тIехьа ца доаннхаш данза каргдоацача дешашта юкъе дахийтар республика хьун боахам юхаметта оттабелга а. Хьадда оттадир баьццарча рузкъах пайда эцалга а из аасамдоаккхилга а. ВIашагIъелла хьун къамаш институт йолаелар мегаргйола территори Iомае, дIаювргйола гаьнаш лела а еш, мах болча фух яраш дIае. Хьу дораяра а цунца эксплуатаци яра а дешаш къестаде. Из болх чакхбаккхарах Гавона а кхыча йоккхийча городешта а говзаьа керда баьццара массиваш хьаяьэттар. Сихача темпаца дIаювш латт гаьнаш гIайрен центральни районашка. Дукхьал чакхдаьннача цхьан шера дIайийра 8.848 миллион га, 16.369 эзар кубометр хьу а кийчъяьй.

йоккха территореш я, мохк дIалаца гIерташ америкнцашца къовсам лоаттабьча шерашка дIа ца дуаш дусар уж. Ца оахаш даьда лаьтташ каралераадара балхаш мохк вIашагIтоххашехьа а дIадоладелар. Нах дукха бахача ЦIеча хин дельтера болхлой ца тоьача провинце къулбехьа кIанзлехьа массехк бIаьш эзараш нах баха дIабахаб. Кердача лаьтташ тIа 176 боахам вIашагIбеллаб, царех 77 тропически сом хьалхебара а уж чакхбахара а лоставм болаш да. Таханарча дийнахьа пайда а эцаш, леладу 900 эзар гектар гаргга лаьтта. Ца оахаш даьдача лаьтташа дуга, кхыча ялата культурай, баьццадаарий сомий лакха хьувкъам тел.

(АПН).

ЖА ЛЕЛАДАР ДЕГIАДОАЛАДАР

Болгаре боккха теркам тIалоаттабу жа леладар дегIакхувлара. Перспективни планаш тIа лерхI хIанз 8,3 миллион мара боаца устагIа 1990 шера 20 миллионага дIакхоачабе.

Хьайбай боахама из дакъа дегIаахара гектара дика да мехкара хьалаш. БIаь гектара тIа леладераш лаьрхIача хIанзлехьа НРБ дунен тIа хьалхара моттиг дIалоац жа леладара. Укхаза доаккхача деррича дулхах 15 процент гарггеи шура 16 процент гаргген ду жа леладаро, цул совгIа, республикана эшача тхана а бизза кхоачам бу.

(АПН).

КАРАДЕРЗАДУ КЕРДА ЛАЬТТАШ

Вьетнама къулбехкарча провинцехь оахача лаьттай

ДОТТАГIЛЕН ЛЕТОПИСА

Дукха ха йоаццаш советски гIишлонхой № 4 йола ТЭЦ хьалъе болабеннаб Улан-Баторе, цун ниа цхьан ахазаен боккхагIа хургба хIинна болх беш мел йолча электростанцей низал. Цо йовхалцеи электроэнергеи кхоачам берба монгольски столице хьалъеш латтача кердача промышленни предприятешта а нах бахача районашта а. Цуица цхьана республике реконструкци еш латт массехк доагора-энергетически промышленноста а. Керда ТЭЦ — Советски Союза новкъостала карарча пятилетке хьалъеча 240 халкъбоахама а культурно-бытовой а объектех цаI.

(АПН).

СТОЛИЦА КУЛЬТУРНИ ЦЕНТР

Культура Дворец хьалъелга — чехословацки столица керттерча гIишлоех цаI. Двореце пхи зал хургья: йоккха яр кхо эзар, зIамига яр 1200 моттиг йолаш. Укхала съездаш, конференцеш, симпозиумаш, фестивалаш, искусствай мастерий выступленеш хургья. «Прумстав-Прага», «ЧКД» яхача объединеней болхлоша отделочни оборудоване монтаж ярен балхаш дIадоладаьд. Карара шу йистедоалаш столица культурни центр хьаьнкка социалистически декхараш тIаийдад цар.

(АПН).

Ши дуне — проблемаша гIулакхаш шиъ тайпа

ХА ЯХА НАХИ ОБЩЕСТВОИ

ДегIаухача мехкашка бераш довр кIезигдалара чотах тIеххьарча итташ шерашка общество къоалуш йоагIача хана, экономически дегIадаьхача мехкашка бераш делга лохдалари вахаш саго йоаккха ха йIаьхъялари бахьан долаш массайолча моттиге общество тIа-тIа чIоагIагIа къалуш латт. Къоаной дукхагIа хулаш боагIа.

Демографаша яххача тайпара, дIахо йодача хана дукхача мехкашка бахача наха юкъера ха яхача наьха дакъа кхы а алсамдаргда. 1990 шу тIакхоачаш Америкерча бахача наьха дукхал мел хургья дувцаш, «Фуд дезтьегIа шерашка США хила тарлур» яхача шиъ статья тIа «Ю. С. ньюс Уорлд рипорт» яхача журнало белгалдоах, халха боккхагIа бола американцаш дикка совбаьна хилар. Иттшере чакхйоалаш хIара бархI американцах цаI 65 шерал совгIа ха яьнна саг хургва, царех дукхагIбараш пенсионераш я хургба. Малхбузехьарча демографий цхьайолча уйлаех, 60 шу а кхы дукхагIа а ха яьнна нах 20 процентага кхоачаргба 2000-гIа шу тIакхоачаш дукхача экономически дегIадаьхача мехкашка.

Ха яхача наьха дакъа алсамдаларца хьалхашка отт массехк чоалхане экономически, социальни, моральни проблема: тIаетталу уж пенсеца Iалашбарa, еш йола боккхийча наха йола учреждене леладра, царна медицински гIулакхаш лоаттадара еш йола расходаш, совйоал бахача наьха къахьега йиш йолча даьккъа тIалатта нагрузка.

ХЬАН ЧОТАХ ЛЕЛАБЕРГБА ПЕНСИОНЕРАШ?

Тахан а тIехьа цу проблемах йоагаш я общественность, хIаьта хьатIайоагIача хана, социологашта хетачох, шеко йоацаш, кхы а кхагIа уттаргья уж. Тайп-тайпара социальни строй йолча мехкашка хьежа а хьеж царга къеста а ю уж тайп-тайпара.

Экономически система вIийле производства средствашта паччахьалкхен, деррига халкъа кооперативни доалахье йолча а цу производства дехкар тIа-тIе дегIаухаш латта бахача наха эшараш Iалашделга а долча социалистически мехкашка, пенсионни хаа чу беннача наьха йоакхо елга керттерча даькъе паччахьалкхено шийна дIатIаьац. Предприяте да шийна тIабоагIача пайдайна цхьакка а саг дакъа вайта башха раьза ца хулча капиталистически мехкашка, дукхагIча даькъе, социальни страхованена еча расходий доккхагIа дола дакъа къахьегамхоашта шоашта тIалатта. Пенси нийдаре болхло декъарийле ва укхала бетта-бетта страховой взнос тела, хIаьта из лохагIа а лаккхагIа а хила йиш йолаш я США телача алапе 8 процентагара Нидерландашкарча 21 процентага кхоачаш.

Социальни Iалашо Советски Союзе, кхыча социалистически мехкашка а санна, халкъа вахара хьал тоадара програмка цунах къоастаде йиш йоацаш дола дакъа да, хIаьта из белгалдаьд мохк экономически а социально а дегIаахара пхе шерай хIара шерай йолча планашка. Шиъ боарамга диллача къахьегамах лур дIадаьлча бахача наьха доходий шоллагIа бола хьаст ба из. Цу хьакъехьара паччахьалкхен расходаш даим дегIаухаш латт. Вай — цига алхха тIеххьарча итт шера а шозза совгIа тIакхийттай уж, хIаьта хIанз СССР паччахьалкхен бюджета ерригача расходех 12 процент гаргга дIа а лоац.

ВАХАРА КХОЛЧАМ БЕШ ДИЙ-ТЕ ПЕНСИ?

Малхбузеи капайоазоно дача мукIарлонах, цу е воих дацъе ерригa дегIадаьхне капиталистически мехкаш чулоаца юхаозалуш йовца инфляци массанена а чул чIоагIагIа Iатиъ ха яхача наха. Пенсей боарамаш зIамигa хилар, квартирай, кхачан эгара хилаьза даргдоацача предметий мьхаш цхададдаш тIадеттадалар бахьан долаш дукхача пенсионерий бахара торо геттара эсала я. «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт» яхача американски журнала даннеех. 31 процент бола пенсионераш официально къе лоархIаш болча наьха хьалашка бах. Вималий палате къамаьл деш конгрессмена Клод Пеппера аьлар: «Ха яхача американцашта юкъера къел къемаш сий доаду хIама да».

Советски Союзерча пенсионни Iалапон белгало я болх беш хиннача хана ийдаьча алапена юхе цуи боарам лакха хилар. Иштта, ха ярах луш дола пенси хьожаду пенсе водача хана ийдаьча алапе 50-негара 100 процентага кхоачача боараме. Цу тIа а алапи лохагIа мелад лакхагIа хул цуи пенсена хьожаду дакъа. Вахара эшаш долча керттерча товарий розничи маьхаш стабильни долча, медицински гIулакхаш мах боацаш деча, пенсеши льготаши планагIа дегIаухача хьалашка СССР дегIаухаш латт ха яха нах Iалашбар а.

Лима советски социальни Iалашо алхха телача вхчах лаьтта Iац. Паччахьалкхено шийна дIатIаийцад, масала, дезалашца баха торо йоацаш дилла а деш дола гIулакх эшаши болча наьха йиза йоакхо елги. Сов къабенапараштен инвалидаштен лаьрхIача паргIатача вахара а общественни хьинар юхаметтаоттадара а эша деррига хьалаш Iалашдаьча цIенойка-интернаташка царна лоаттаю йиза йола материальни Iалашо: медицински, бытовой, культурни гIулакхаш.

ПЕНСИОНЕРА БОЛХ ЛУ

Уйла яйтара ши цифра. Низах тоабенна бола 6 миллион саг совгIа бола болхлой, гIулакхой, специалисташ бе болх боацаш ба США. 60 а 55 шерал тIех ха яьнна 6 миллион саг совгIа бола маIа нахи кхалнахи халкъа боахаме балхаш деш ба СССР.

Планови социалистически система беррига бола бурбoлаш болча наха де хIама хилийтарал совгIа, пенсионераш а царна бурбoлча балхаца Iалашбе торо я. Советски паччахьалкхено бакъахьа лерхI пенсионераш общественни къахьегама юкъоалар. Эгара хьалха ветераний вахара хьалаш тоадара, цар дунен тIа бахаш йоакха а йIаькъара йоакхо еш хилар хьахьокхаш дола хIама да из. Геронтологашта хетачох, общественни производстве хьинаре дакъа лацаро, ше эшаш хиларах дог тешаро геттара дика влияни ю сага физически а моральни а хьала.

Болх пенсионера кхетадеш да, шиъ материальни хьал тоадара лоархIаме хьаст а ба. Алапи ийдеш хилча цо е деррига пенси, е цун дакъа дIадулл. Вай общества а иштта дика да къахьегама ветераний опытахи лакхача квалификацехи пайда эцар. 1980 шера январь бетта дена кхоачашъеш латт пенсионерий общественни къахьегама юкъе дакъа лацара торонаш шеръеш бола «Пенсионераша халкъа боахаме беча балха материальни стимулировани яра хьакъехьарча мероприятеех» яха КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам.

Глеб СПИРИДОНОВ, АПН политически обозреватель.

Махка вахара мах чIоагIагIа дегIабоагIаш хилара, масала, квартирай мах лакхбалара духьала митингаши демонстрацеши ю японцаша.

Японе массе минIингера вена 1500 саг вар Токио хиннача митинге (сурта тIа). Цар дIадийхар дар чуIеча цIеноех доагIар кхы дIахо лакх ца долийташ соцадар.

Джапан пресс — ТАСС сурт.

Ленина цIерагIа

В. И. Ленина цIерагIа ВЭФ яха Рижски пачхьалкхен электротехнически завод — Латве предприятешта юкъе йоккхагIъярех цаI я. Цун продукци довзол арахьарча дуникхача мехкашка йовзаш я.

ВЭФ мехка радиоприемникаш, телефонни телеграфнин станцеш, телефонни аппаратащ лоаттаеш ярех кертера яр хинна дIаэттай. ХIанза хIара минута конвейера тIера арайоал 11 приемник. ХIара кхоалагIа яр экспортагIа дайокхийт. «ВЭФ» яхача маркагIа йола приемникаш дунен 70 совгIа болча мехка йовзаш я.

Завода аппаратура оттадий Московски междугородни телефонни станце, звуковой приборашн усилителаш оттаьй съездий Кремлевски Дворецe.

Предприяте толамаш деха торо хиннай мехка эггара хьалха ВЭФ-е бахьа дикала управлени яра комплексни система юкъейоалаяр бахьан долаш. Предприяте еттеш стандарташа хьахьокха кердача конструкторски разработкай технически боарам. аппаратура хьанра дикал, болх беча хана цунга хьажара еш йола учет. Завода чурча нормативаша дукха дIадехараш мишта кхоачашду хьожаш я предприяте информационно - вычислительни центра компьютераш. ХIара изделеца технологически тохламаш даьчул тIехьагIа «ВЭФ-202», «ВЭФ-206» яхала мехка эггара тIех ярех йолча шоай аппаратащта — транзисторни радиоприемникашта кхаь шера гаранти ду заводо.

Доккхий гIулакхаш карагIдувларах ВЭФ завода коллективана 1966 шера Ленина ордена еннай. ХIьата цул тIехьагIа кхо шу даьлча из вIашагIъелла 50 шу дизарца дувзаденна латвийски промышленноста флагманах Латве КП ЦК, республика Министрий Совето Владимир Ильич Ленина цIи тиллай.

СУРТА ТIА: монтажникa Галина Несатович завода продукци — «ВЭФ-Сигма» яха магнитола хьахьоклаш йоал.

В. КОЛЕСНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Бек АБАДИЕВ

НАНА-НАЬСАРЕ

Этюд

Сийне сигале
Къайле дьакхе
Iаьржа морхаш
тIаьхкхар.
Боккха тIадам
Лаьтта божаш
Делха догIа
сиздедар.
Дийлха догIа
Йисте даьлча,
Морхаш лаьжна
малх гучабаьлар.
Маьлха зIанараша
Лаьтта дIоехдаь
Массе зизе
дийнделар.
Дийлхача догIа а
Раьза долаш
Кхешкара ялташ
айдалар.
ДогIан хи чу
Когаш бетташ
Лоаза бораш
гIаддахар.
Кхоалан кIалха
Лочкъа баьгIа
Боккхий нах
арабаьлар.
Дийлхача догIа
Ловца боахаш
Шортта коара
лIабалар.
Дахар-денар
Дувца баьнна
Баьхка пхьагIа тIа
Iохайшар
Цхьаьцца, шишша
Дувцаш баIаш,
Ена сайре тIаэттар,
Сийнча баь тIа
Даьжа доахан
Шортта юртах
чуйийрзар.
ДIае тесса
ХьамкIаш санна,
Сигал гIолла
седкъий даьржар.
Тоссар баь тIа тхир.
Бутт хьалбаьлар.
Ена кхоьчар
Ахкан бийса.
ГIоза беркат
Нана дахьаш
Маьрша йоагIийла
Маьрша бийса.
Беркат, машар
Нана дахьаш
ЙоагIаш кийла
ЙоагIа Iуйре.
Лаьттар вахар
Маьрша долаш
Маьрша декалда
Лаьттара адам!

Ансамбли цун кулгалхои

Дукха ха яьнкхар Наьсарен районо художественни самодеятельноста болх тоа ца луш. Хийла хеталора цIаккха тоалургдий-хьогI из гIулакх, нийслургвий-хьогI из болх хьал а лаьца дIабахьа ховргдолаш саг? яьнна. 1969-ча шера Гапархоев Мухьмад вера укказа балла. Уккана дика довзар районера гIулакхаш, кхетар цу балла юкъе нийслуш долча кхоачамбоацарех. Цул хьалхагIа массехк шера самодеятельни а профессиональни а коллективащка болх баьча Мухьмада дика бовзар из болх а, дика кхетадора, ше хьатIалаьца гIулакх мел хала а бехитонхаме а да.

Дукха ха ялале школашка, предприятешка ухаш вIашагIъеллар Мухьмада дукхагIча даькъе дешархоех латта йоккха йоаца халхара кружок. Цун доакъошхой цу гIулакха раьза хиннабале а, тешаш бацар уккан из вIашгIехьдаргхилоарах хIана аьлча, Мухьмад мо бола нах дукха нийсбоабар районе дукха дьIдар хоза а, хура а, сонта а къамаьлаш, цхьабакъда, цу къамаьлий дай дукха ха ялале бахан бьяней моттиг йоацаш бай дIабовлар.

— Iалаьмате хала дар со ца ухан хьалхара шераш, — йоах Мохьмада. — Цу гастролераша толхабаь самодеятельноста довкъошхой сох а тешапар, дисциплина а яцар. Цар бехи а бацар. хIана аьлча, хьалхагIа кхтти ясала дийплача гIулакхо боабаьбар цар тешам, йохалыяр дисциплина. Занятеш е моттиг, тIеюахя костюмаш, музыкальни инструменташ яцар, кхийола хIамаш эшар. Цудукха аьттара хьалха дIадаха дезаш дар дIа мел хьежача оаггIорахьара хьагуш хинна тайп-тайпара кхоачамбоацараш. Цхьадараш дIадаха тха тхоай низ кхоачаргбоаш дар, вокхаш дIадаха тхова новкъостел эшар.

Цу гIулакха кердача коллективана дикка новкъостал дир цу хана района культура отдела заведующи хинначо Хамхоев Бориса. Цун новкъосталца кастта тоабелар ансамбла болх, чIоагIийр цун материальни база, нийцар костюмаш, ландараш, репертуар е моттиг елар. Цу гIулакхаша кIезиг-кIезига боабеш низ чубоалабир ансамбла, айдир цун доакъошхой дог. Цудухьа дукха ха ялале районе концерташ уйттаде а тайп-тайпарча районии а республиканск а мероприятешка даькъа лаца а низ хилар.

Из дар 1973 шера. Республикански хьажаре коталю а яьнкха цу шера Дона-тIарча Ростове хиннача юртарча художественни самодеятельноста Еррироссийски хьажаре дакъа лаца боккъо яьккхар наьсархоша. Цига а Российски Федерацера гулъенна хиннача тиъо совгIча хореографически коллективашта юкъе лауреата цIи а яьнкха Россера вIашагIтехача самодеятельни коллективаша Москве гойташ долча концерта юкъе шоай гонзал гойта боагIо яьккхар акхар. Дякача толамца чакхдаьлар из а. Дукха ха ялале массанахьа дIабайлар Наьсарера къона артисташ. Цудухьа цар коллективана елар «Халкъа ансамбль» яха сий дола цIи. Цу гIулакхо кхы а чIоагIагIа айбир коллектива бехктохкам. Иштта республике хьахилар кхы цхьаькха халкъа ансамбль — «Асса».

Хийцар программа, юкъедиххар гIалгIай фольклора мотивех оттадаь халхараш. Иштта хьахилар «Наьсарера лезгинка», «Говрбаьреш», «Хьаст болча вIашагIкхетар». Дукха ха ялале царна тIакхийтар «Асса», «Жа Iуйш», аварций, жIайрахой халхараш. Оттайир «Бахха ди йистедаьлча» яха хореографически композици. Иштта вIашагIъеллар наьха бехам чIоагIа тIабодаши цар сакъердалуш йола керда программа. Цо дика хьахьехкар Гапархоев Мухьмад, мел чоалхане дале а, моллагIа дола керда халхар кийчде хоаш вола балетмейстера дарка организатори волга. 1976-ча шера декабрь бетта город Соче хиннача Еррисоюзни фестивале дакъа лоацаш яр Наьсарен районера «Асса». Цу хана Нохч-ГIалгIайчерча художественни самодеятельноста коллектива концертага хьожаш хиннача Соче бахача — граждански а Сийлахь-боккхача Даьймехка а тIемий ветеранаша — Данилова, Никитенко, Грушина, Алуева, Асычевкос, Полякова, кхьяьар Наьсарен района кулгалхошка йётача телеграмма тIа йоахар: «Геттара раьза да тхо шун художественни самодеятельноста коллективах хила а йоагIаш Еррисоюзни фестивала зональни хьажара лауреат хинна. ГIадаха а цецдаьнна а да тхо 23-ча декабре цар Сочe яьча выступленех». «Черноморская здравница» яхача газето а яздора наьсархоех аьнна: «Къона халхархой гIулча массаза боал залах сценах юкъе хьахулар кхьметтел профессиональни коллективашта а хала маре хилийтa цIа мога вIашагIа къаста безам ца байта цхьоагIо. Малх мо сийрда, хьийдда лела пхьаьний цIий мо тIах аьнна, лотабенна сийг мо сиха доле халхараш. Царца ба боврам боацаш боккха халкъа сакъердам». Самодеятельни меттел, профессиональнчарна юкъе а кIезига я уж тайпа дешаш лоаех оалийташ йола коллективаш.

Цу фестивале наьсархошта елар доцо медали лауреата цIи. Цул совгIа, укказа «Ассаяа» елар «Эггара къонагIча ансамбла» аьнна къаьстта йола приз.

Конкурсашка, фестивалашка, тайп-тайпарча хьажарашка дакъа лаьна ца Iеш, дукха наьнъаш тийхнад ансамбло вайнаьха искусство Нохч-ГIалгIайчента тонатьа ядача республикашка, областашка, крайшка дIайовзийташ. Хьоашалгlа яха хиннай «Асса» вай республикаца вежарий доттагIал долча Венгрерча Комаромски областе а. Цига а Iалаьмате боккхача толамца вайнаьха искусство дIайовзийтар.

— Ансамбла а цун кулгалхочоа, РСФСР культура заслуженни балхахочоа — Гапархоева Мухьмада а тийна дипломаш, грамоташ, значкаш, кхыдола совгIаташ тIкъалх совгIа да.

В. И. Ленин ваь 110 шу дуза ди дикача совгIатаца деаде лаьрхIад Гапархоева Мухьмада а ший ансамблаца.

— Цу цIейин хетадаь кийчдеш кхо халхар да са, — йоах цо. — Уж да вайнаьха фольклорах оттадеш дола вайнаьха мехкараша кIудалца деш долен шоайла бозаш болча йоIоу дIамигача сагон безам бувцаш долен лирически халхараш, кердадоаккхаш да массанена дика доалаш дола «Асса» яха халхар а. Из гIулакх ансамбло а цун кулгалхочо а дика кхоачашдергхиларах дог тийша да вай. Ираз-аьттув хилба шун!

А. БЕК.

Тахани кхоанеи хурга

2 ФЕВРАЛЕ

Химикий культура Дворец. 15.00. Болх беш я «Лира» яха любительски объединени. Духовой оркестро дIалоккхаргья советски маршаш. 18.00. Социалистически яхье хьалха латтарашта хетадаь «Тха кIира» яха радиожурнал.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 13.00. «Дунен карта юкхе» яха обозрени. 16.30. Болх беш я Iалам лорадара университет. «Коарабеша архитектура» яха лекци.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. «Ильича дукхадеш хинна илдеш» яха радиоконцерт. 11.00. Болх беш я ловзоргий автоматаш. 17.00. «Дунен халичашта мкъера хьал» яха лекци.

Клуб КИМ. 17.00. «Тахан дунен тIа» яха лекци.

3 ФЕВРАЛЕ

Химикий культура Дворец. 0.00. Болх беш я «КIой ладьи» яха объединени. Шахматни турнир. 12.00. «Ленина цIа хIараме дег чу я» яха беседа. 13.00. Болх беш да «Ровесник» яха кинотеатр. «В. И. Ленина вахар а гIуллакш я» яха кинообозрени. 15.00. Волейболах йола спортивни ихьаш. 18.00. Социалистически яхье котбаьннарашта хетадаь «Тха кIира» яха радиожурнал.

«Красный молот» заводе культура ЦIа. 10.00. Болх беш я «Буратино» яха игротека. 13.00. Болх беш да «Космонавт» яха берий кинотеатр. 15.00. Берий ловзоргий программа. 17.30. «В. И. Ленина сийлахь - йоккха биографи» яха кинофестиваль.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Болх беш я ловзоргий автоматаш. 11.00. «Из доттагIел массайолча хана веакт даь вайна тIадиллад В. И. Ленина» яха киноутренник. 14.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр. Гойтаргда мультфильмаш. 17.00. «Хоржамашта наньдолкаш» яха кинолекторий.

Клуб КИМ. 13.00. «Хорсам», «Цогали, пхьагали, борзIали» яхача фаьгех йола тенинкий театра спектаклаш.

ЧАКХЪЯЬННАЙ ВЫСТАВКА

Ши бутт совгIа ха яьккхар СССР Кердача Конституцена хетаь Грозне хиннача художественни фотографе республикански выставко. Выставки девиз яр «Со — Советски Союза граждани» яхаш. Конкурсе хьажийтача 400 карточках хьахерже дIагойташ Грознерча а республика районашкарча а 30 автора 127 сурт дар. Выставка дешно дIадеххача бесса цу сурташта вайна цар авторашa гайтар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой вахар дар.

Цига гойташ мел хиннача сурташта юкъе няьха эггара чIоагIагIа безам тIабодаш да М. И. Гадаева, А. Н. Романова, И. А. Пляева, Н. П. Бородина, М. Такаева, Ю. Ю. Абдрахманова, Н. Н. Василихина балхаш. Итт авар совгIа саг хиннав цу выставкага хьожаш.

Выставке хиннача наха йоашта хетараш тIаьядеча книжка тIа В. Ноженкос, Л. Алисултанова, И. Моисеева дувц: «Вокхача сакъердамца хьожаш хилар тхо выставкага. Вай республикерчо наха лаьца яздаь дола книжка дийшача санна хета боккха тоам хилар тхона. Дика сурташ дукха да укказа. Шера я цар тематика, композиционно а дика даькха да уж».

Дукха ха йоацаш итогаш яьй цу конкурса. Цига дакъа лоацаш хиннача авторашта юкъе хьалхара моттигаш елар: Н. Н. Василихина, А. Н. Романова, И. А. Пляева, А. М. Климова (пайзажий портретий серех). Кхтало льккхачарна дIасинай призаш, совгIаташ.

Художественни творчествана дIахо пропаганда яра лаьрхIа из выставка хIанзачул тIехьагIа республика районашкарча культура цIеношка дIагойташ хургья.

В. ФОМЕНКО.

ФЕ ХИЛА

Корта бохо малар мекка а молаш машинаa лелла ха бокъо лац водителa наькъагIа лелара Правилай 14 пункто.

Грозненски района Пригородное яхача юртарча М-21 № 07-00 ЧИР автомашина водителa Кадаев Ризвана, корта бохош дола малар ше хоза наьхи санна менча вальначул тIехьагIа, автомобильна водаш сакъердамегIа хургьл-кх сона аьнна а хийтта, Урус - Мартановски районерча ГIойтIа ваха лаьрхIа, сагота ла шийца шийн вIашагIвола воша Сулейман а ийца. Ша уллаш шаьра хиннаб никъ, миччa хана а автомобиль ха хьекха аьна яха а тарлуш, хIаьта а фо алсамо доттадаьийтар духьа сиха лалла дог эттад вежарий. Сов сиха лелларах юхакъовлалургйоацача яьнай машина. тIаккха кюветах тIех а кхосаена наькъа йисте басIача бIоагIава тIаккхийттай пIе ма йодда. Цо новкъарлe яьй вежарашта шоай кхача безача дIакхачара. Сов чIоагIа тIакхетарах машина хьалхарча ах дакъах терми хиннай, хIаьта шаккхе а воша виттача лозаварах вайнав.

ХьалхагIа цкъа санна дукхаза а яздаь ма хиллара, машанел хьаахавала гIортар наькъа водача хана эггара кхерамегIа долча гIулакхех цаI да. Дукхаза а кхерамегIа [illegible]

треста СМУ-3 доалахьарча ПАЗ-651 № 78-96 ЧИД яхача автобуса водителa В. А. Демонов П. Мусорова улицагIа воагIаш хьалхашкахьа шорттига йодача автомобилал хьалхвала веннав. Духьала машинаш ухача оагIорахьа а ваьнна водаш водителa кхетадьяд, духьала йоагIа машина IотIанхачалехьа шийн хьалхавала кхувргдоацилга, цхьабакъда, цу хана тIехьа хиннад из, тормоз техача а хIама хиннадац — сиха хиннай духьала УАЗ-469 яха автомобиль. Цига чIоагIа лозабаьб шиъа а машина тIара водителаш пассажираш.

Иззамо бокъо йоацар даьд пачхьалкхен университета доалахьарча ЕРАЗ 44-14 ЧИК яхача автомобила водителa Р. Р. Гайсуева а. Духьала йоагIача автобуса тIатехай цо автомобиль. Р. Р. Гайсуева цунара пассажири больнице Iоналла.

Укх шера январь бетта республика наькъашка 28 моттиг хиннай гIашлошта машинаш тIайийтта. Царех 11 саг вийнав, 18 чIоагIа лозаьнна. Лозабаьрашта юкъе я В. В. Сидорова — «СевКавнефтегазстрой» УМ установка машинист, З. Г. Цебирова — ХЭУ инструктор, Бачева — цIен-папа. Н. Замесова — ГНПЗ оператор.

ДIадахача кIиранна (24—31 январе) республика наькъашка 47 хатар хиннад транспортана дукъдаьна, 2 саг ве а вуиш, 22 сага чов яь а еш.

НГIАССР МВД ГАИ.

У. Э. ГАЙСУЛТАНОВ

Нохч - ГIалгIай советски литературана боккха [illegible] хиннаб, кхелхав вовзаш вола нохчий йоазонхо Умар Эдилсултанович Гайсултанов, 1960 шера дениз КПСС член, йоазонхой Союза член, СССР журналистий Союза член.

У. Э. Гайсултанов ваьв 1920 шера Нохч - ГIалгIай АССР Шаьла района Шаьла.

Къахьега волавеннав 1944 шера Къулбехьен - Казахстански областа Каратасски районе счетик болхлю волаш.

1958 шера дениз Нохч-ГIалгIай книжни издательстве болх баьб редакторелла, вокхагIволча редакторелла.

Литературни болх У. Э. Гайсултанова дIаболабаьб 1955 шера дениз. Цун эггара хьалхара дувцараш кепадийттад Казахски ССР город Алма-Ата арадувлаш хиннача «Знамя труда» яхача газета тIа. ДIахорча шерашка дукха ха дIаеннай цо литературни балха. Цо арахийцад «Болат-Кали эшар», «Кавказа лоамашка», «Къовсама паькъагIа», «Малика», «Массанега а бел малх», «Денал дараш беза лоамашта», «Iарби» яха дувцарийн повестийн сборникаш а хIаьта иштта «Александр Чеченский» яха исторически роман а.

У. Э. Гайсултанова толаме болх баьб берий драматурге жанре а: «Турпал», «Доше бIар», «ХьунагIара цIалг» яха а кхыйола а цун пьесаш дика могаеш чакхьяьннай республикански театрий сценашка гIолла.

Къахьегача сагацарча безамах йиза йола У. Э. Гайсултанова произведенеш интернационализмах патриотизмах уйла йоалаш, кхуиш доагIача ноахала коммунистически кхетам балара гIулакха гIо деш я.

Даьхеена хьалхашка мерагIдийнка хIамаш бахьан долаш шин медаль еннай У. Э. Гайсултановна.

ЦIаккха а диц ца луш тха дегашка дахаргда Умар Эдилсултанович Гайсултанова сийрда гIулакхаш.

Новкъостий группа.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ГIубнаш гимнастика.
9.05 — «АБВГДейка».
[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

[illegible]
18.15 — «Тамашийна кхо бос».
18.45 — Телевизионни фильм.
19.00 — Концерт.
19.35 — «Кагирхой оазаш». С. Бадуева цIерагIча къонача литературий кхоалагIча республикански конкурса итогаш (нохчийн меттала).
20.05 — «Бийса дакъъала хийла шум, бераш!».
20.15 — «Унакхцlено» Iилман-популярни фильм.
21.00 — Документальни фильмай программа.

21.40 — «Со хьога кьамаргъе» яха телевизионни художественни фильм.

3 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]
«Хьехархо» яха 4-гIа дакъа.
18.00 — Театральни афишани юкъе.
18.00 — Теннис. ДIакъийлачу пожешенчура Европа чемпионат.
19.45 — Халкъа ашараш.
20.00 — «Бийса дакъъала хийла шум, бераш».
20.15 — «Саг, Лаьтта, Космос» [illegible]
21.00 — Документальни фильмай программа.
21.40 — «Во, дика саг» яха художественни фильм.

РАДИО

2 ФЕВРАЛЬ

6.40 — Депутаталла болча кандидатех дола дувцараш. Баьвадаьрий леладер Зугалова Марии (нохчий меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
10.20 — «Къахьегамо денна ираз».
Очерк (нохчий меттала).
11.00 — «Вай доттагIа Iадам» яха радиожурнал (эрсий меттала).
11.40 — «Кагирхой творчество». Литературни передача (гIалгIай меттала).
14.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала).
16.00 — «Керда обрядаш вахара юкъе яха!» (нохчий меттала).
16.20 — Ашарий календарь кхача цихалацара (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозне хувщалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 мет чоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 3—5 градус йовхал хилен дарц.

Кхоанен ломмен хувщалуш моркаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къулба-малхбоалехьара секунде 5—10 мет чоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура га бийсашка 8—11 градус шелал йолаш, республика къулбехьа 8—13, къилбаседехьа 3—8 градус йовхал йолаш хилен тIадарц.

Метеостанци.

Сакъердаме дувцараш

МОЛЛА ШОЛЛАГIА САГ ЙОАЛАЯР

— Ассалам — Iалейкум, са везa доттагIа Цаген! Фу хьал да хьога, могаш-маьрша вий хьо? — аьнна, шийна Цаген геттара дукха веза моттийташ, из волча вена хиннав цунна лоиллаха вахаш вола молла.

— Ва Iалейкум салам, молла! Ма боккха болх бе со волча ва хьона дегадохар,— аьннад Цагена.

— Даьра хац сона-м, хьо вицза лоавахо а доттагIа а хетош, хьогара новкъостал дезаш венавар со, — аьннад молла.

— Дувцал хIаьта.

— Цаген, — аьннад молла, — хьона а наха а ховш, —сесаг а дезал а ма бий са. ХIаьта а хьа доттагIчун Терсбота йоI бIаргаьнча дениз се геттара цхьаь хетка сона.

— Ма товра, молла, хIаьа цхьаькха а саг йоалае хьона дагадехадаре? — хаьттад молла [illegible] дага волча Цагена.

— Даьра дехад. [illegible]

лаьрхIад "дукхьол сай дега болча тоама саг йоалае. Вешта, валлалца цхьем сесагаца ваха везаш-м вац со? Кхы хIама деце, молла а ма вий со.

— Ва даьра хьо-м вевза молла, — аьнна молла бокъонца хьалхоаставаьв Цагена. — Хьа гIулакха оарцагIвалар-м бокъонца дикка боккха маьл а болаш хIама ма дий! Аз сайна хьатIаьш хьона из дукхьал вайна юкъе хьалха мел хиннача цатоама хьо цIенча дег тIара сона къинтIера вовле.

— Воал даьра дукха сиха м! Мишта валац, хьох доттагIа а лаьрхIа, хьогара новкъостал деха вениевецний со? — аьннад молла.

— ТIаккха-м аз саг йоалаярах хьайна хургдолча денах а ма варгвий хьо сона къинтIера? — хаьттад Цагена.

— Из-м вIалла дувца а мича деза, — аьннад цу гIулакха гIадвахача молла.

— ГIулакх мишта дале-м, [illegible]

хьим», аьнна, цхьа кулг лаьца коара хьаара а яьнкха, хьа бидарил тIа из IотIачоае а къоних. Кхы хIама эша хьона? — аьннад Цагена. — Цул совгIа, аз м. вай лоалахой хилрах, «ер дан мож дан» лхаш дукха хало а лойтаргьоц хьона Терсботага. Тховсара хьай коара дикагI боло цхьа устагIа Iа хьалчулаьллача бокъонца дийца чакхдоалийтаргда вай из гIулакх.

Цу бус молли сесагага а шиъ доттагIчунга Терсботага а гIулакх ше ма дарра дIадийцад Цагена. Цигтача кхаьице а раьза болаш цар ховдам баьб из гIулакх кхы дIа таьна ца дахкха аьнна. ШоллагIча дийнахьа сайрийна Терсбота йаьй баракъаш тIа а дийха, кертах йовлакх а хьоарчадаь Терсбота коара молла сесаг арадийолаш, тIаккха кулг а лаьца Цагена из молла бидарка тIа хоаергйолаш.

Мишта молла «шийна дега болча тоама шоллагIа нусъаь» дагаеча бус шин [illegible] хьостий чу а бийха [illegible] устагIа бийб Цагена.

* МОЛЛАГА ДАЬ ХАТТАР

— Молла, хьога цхьа хIама хатта йенаьар со, — аь[illegible]

на молла волча чуваьнна хиннав Цаген.

— Хаттал хIаьта, воше, хаттал! — аьннад молла.

— Даьллахьа молла, — аьннад Цагена, — дала харцаьа из лоархIадда из, ден а бус а цхьа шайтIа да-кх сона тIехьадиьнна лелаш, ше лхар дайта гIерташ. Мегаргдарий - хьогI аз цкъа мукъагIа цо лхар дича?

— Аь, из фу яхилга да? — аьнна тоссавеннав молла. — Хьайна хаьи хьона из шайтIа дала шийх даькка долга?!

— Из Iа аргдолта-м сайна а ховра сона, ва молла, — аьннад Цагена. — ХIаьта а цо дехар фуд хьайна ховре мишта аргдарий-хьогI Iа?

— Мишта аргдалар, шайтIа дешний из? Цо вIалла арг а дий дикадар?! — аьнна юха а тоссавеннав молла.

— Ай, ва молла, цо лхар-м кхы хьона дукха новкъа хила дезаш хIама а дац. Цхьа кIира хьалха хьа шIеп юрта юххе гIолла тIехвоалаш дукхха ахча чу а доалаш бохча корадаьдар сона. Кхы дукхагIа ца йоь а, цох цхьа тума мукъагIа моллана [illegible]

ДIандарг
Або МАЛЬСАГОВ.

ЭФ00062. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 512.